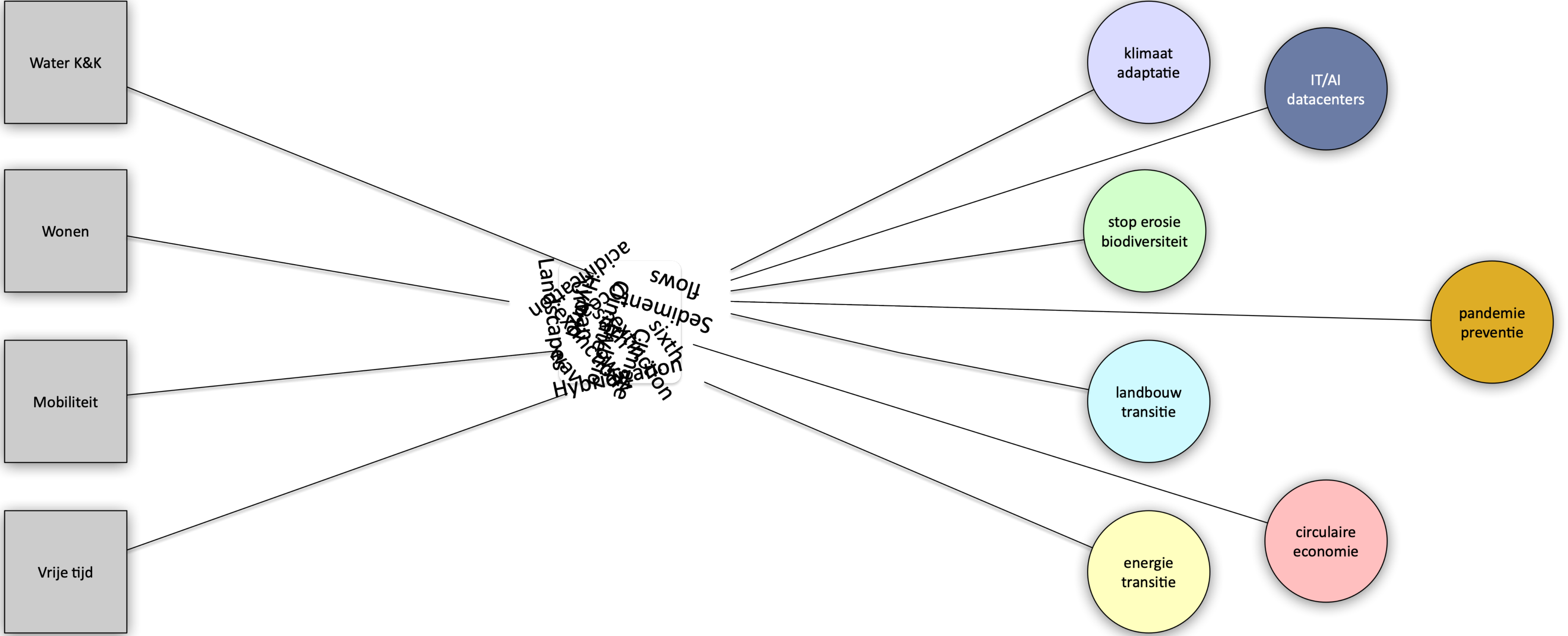

Ontwerpend onderzoek: R&D van de ruimtelijke ordening?

Een beeldcolumn bij het seminar
'Ruimtelijke samenhang in transitieopgaven'

Dirk Sijmons, 27 maart 2024

Wat vermag Ruimtelijke Ordening (en ontwerp)?
niet overdrijven maar ook niet onderschatten!
Alle transities ontmoeten elkaar
in het ruimtelijke
domein.

Water K&K

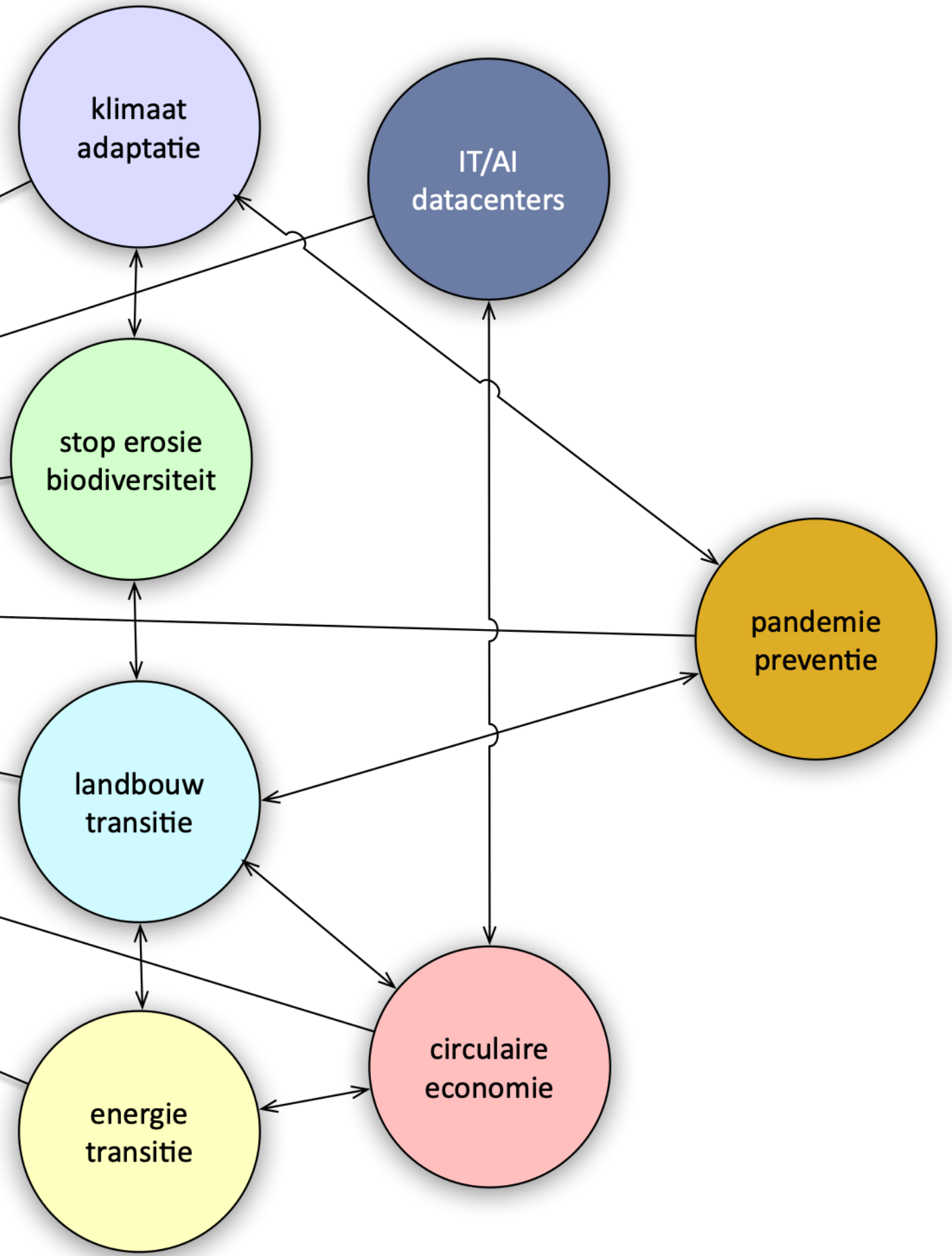
Wonen

Mobiliteit

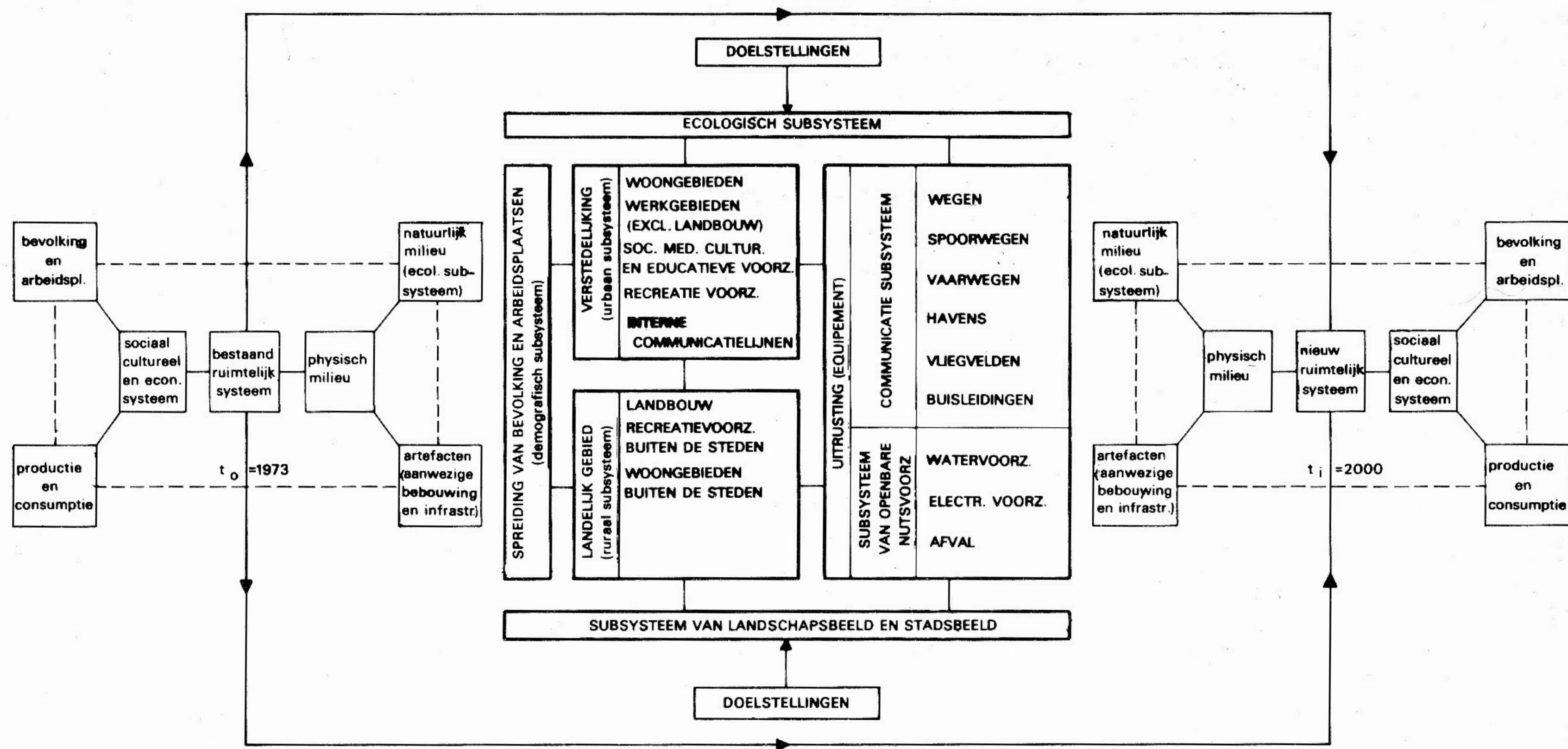
Vrije tijd

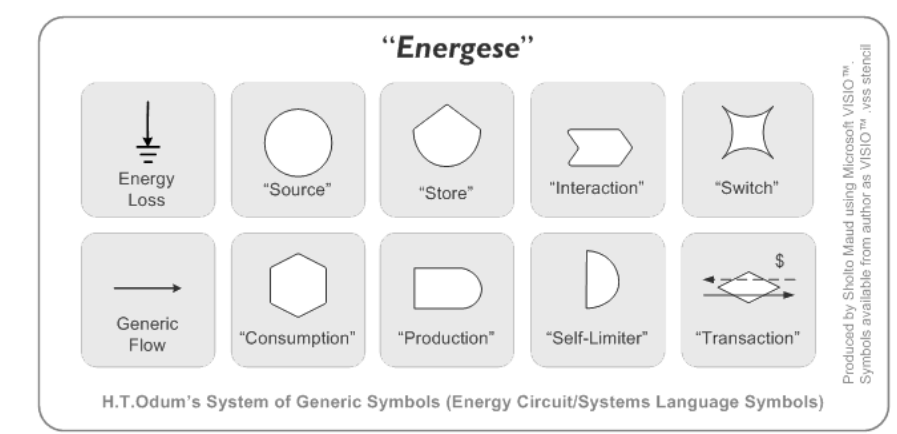
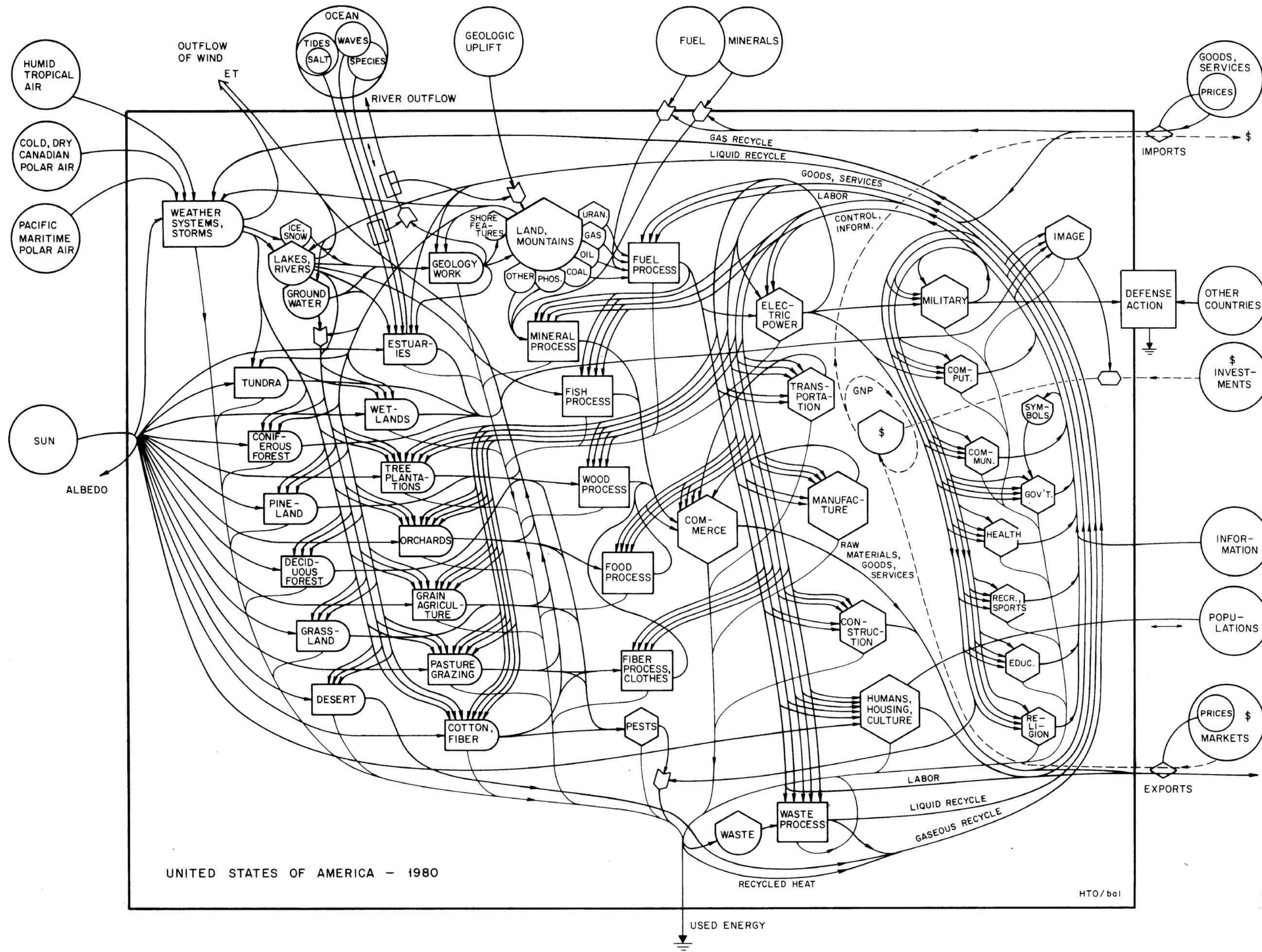
flows
Sediment
flows
Sixth
extinction
Hydro
cycles
Land
use
changes
Urban
sprawl
Acid
rain
Escapes
Landscape

RO
moet zichzelf dus
opnieuw uitvinden, een
nieuwe vorm van scheidsrechteren
ontwikkelen en zich herbezinnen op de
rijksinzet: in wat voor land willen we leven?

RPD (1974) WERON :
 Working process of the Third Memorandum on Spatial Planning

System Ecology, H.T. Odum, 1980

Waarom?

Innovatie Omgevingswet

Samenhang
Efficient Overzichtelijk
Kansen Samenleving
Omgevingswet
Eenvoudig Integraal
Beter Mogelijkheden
Leading by example

Oud stelsel

26 wetten
4700 artikelen

120 AMvB's
120 ministriële reg.

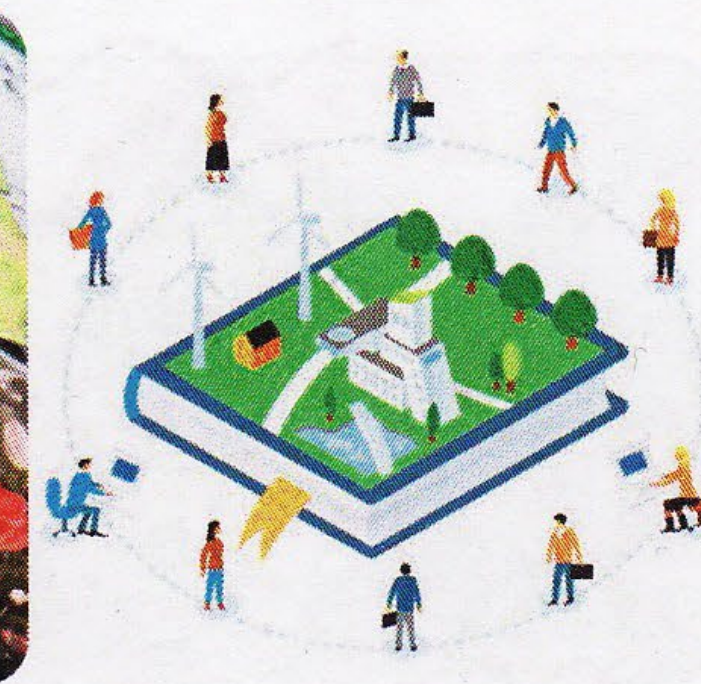
40 visies

Nieuw stelsel

1 Wet

4 AMvB's

1 visie

Waarom?

Sectorale structuurvisies onderdeel van NOVI

Nationale regie op de ruimtelijke ordening

Keuzes maken, slim combineren van opgaven en ruimte eerlijk verdelen

Programma NOVEX

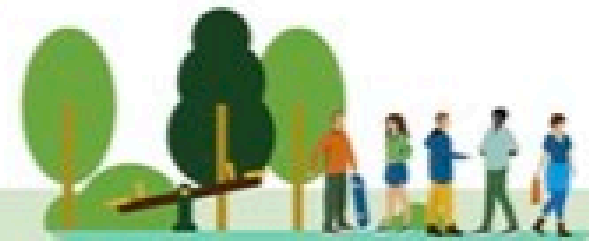
Opgaven centraal:
versnellen uitvoering - vernieuwen samenwerking

Regie per provincie

- 12 startpakketten
- 12 puzzels
- 12 ruimtelijke arrangementen

Regie in NOVEX-gebieden

- 16 ontwikkelperspectieven
- 16 uitvoeringsagenda's
- 16 Regionale Investeringsagenda's

Programma Mooi Nederland

Ruimtelijke kwaliteit centraal:
ontwerpkraft - dialoog - instrumentering

Toekomstperspectieven (nationaal)

- verbeelden scenario's 2030 tot 2130
- versterken ruimtelijke kwaliteit
- kennis breed ontsluiten
- sleutelrol voor ruimtelijk ontwerp

Inrichtingsconcepten (gebiedsgericht)

- opgaven combineren
- 3 perspectieven
- 3x3 thema's
- 3x3 inrichtingsoplossingen

Ontwerp
aangescherpte NOVI

Nationaal ruimtelijke beleid
Mooi en toekomstbestendig Nederland

2022

Oktober 2022

Startpakketten

Nationaal:
Benutten stapelkaart,
delen creatieve oplossingen
& handreikingen

Gebiedsperspectieven:
Inzet stapelkaart, uitwerking
thema's in allianties

2023

Juli 2023

Ontwikkelperspectief
NOVEX-gebieden

Provinciale puzzels

Nationaal:
Toekomstbeeld NL
2030-2050-2100, brede dialoog
over resultaten thema's

Gebiedsperspectieven:
Tussenresultaten/
eerste uitwerking thema's

Oktober 2023

Ruimtelijke
arrangementen

Nationaal:
Benutten toekomstperspectieven
in aanscherping NOVI,
bepalen nieuwe thema's,
doorzetten dialoog

Gebiedsperspectieven:
Doorwerking van concepten in
nationale programma's en
gebieden & start nieuwe thema's

2024

Aangescherpte NOVI

Cyclus perspectieven,
verdieping op thema's
oppakken nieuwe thema's

Programma
NOVEX

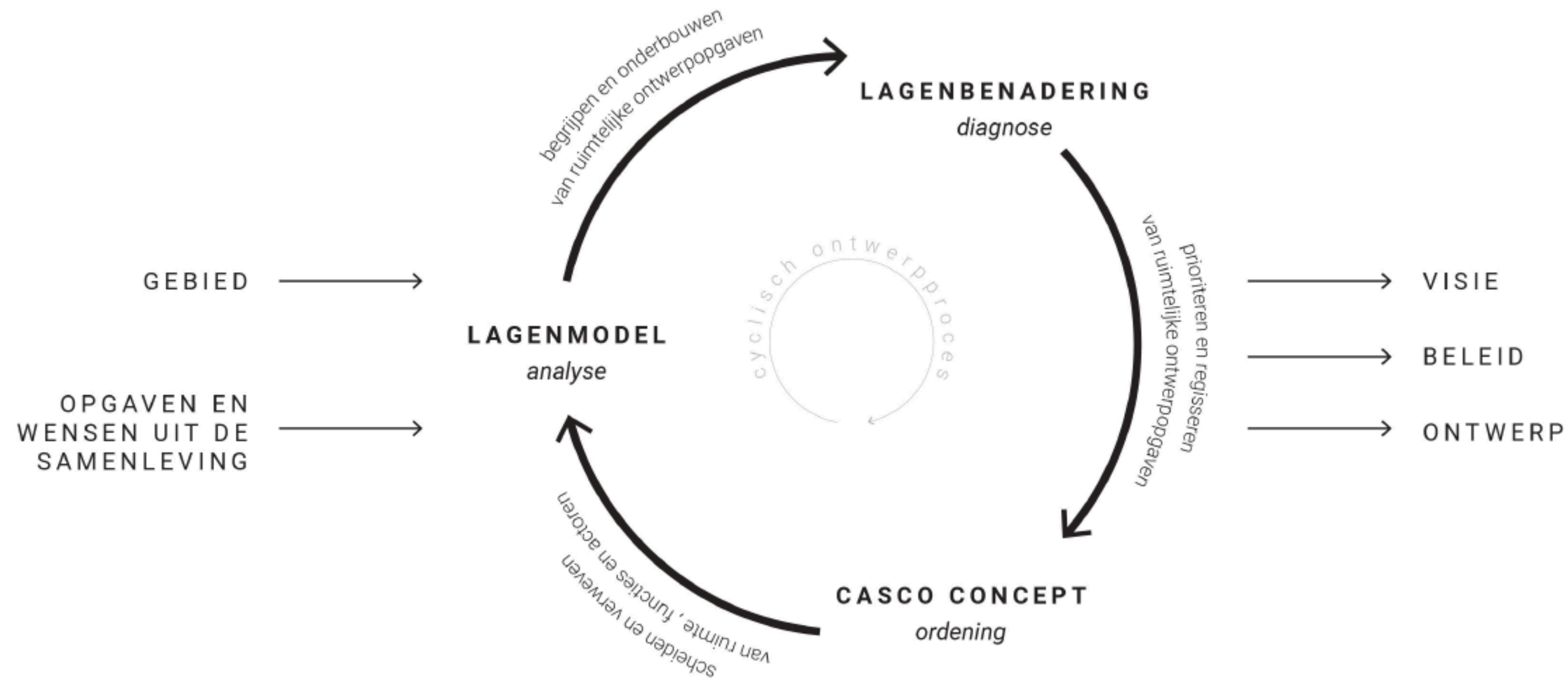
Programma
Mooi Nederland

	Nu	Toekomst
Empirisch	Monitoring <i>Wat gebeurt er?</i>	Prognotiseren <i>Wat gaat er gebeuren?</i>
Normatief	Markt onderzoek <i>Wat willen we?</i>	Ontwerpend- onderzoek/ Scenario's <i>Wat kunnen/ zullen we willen?</i>

H+N+
S+ +

DE LAGENBENADERING, HET LAGENMODEL EN HET CASCO CONCEPT

REFLECTIES OP DRIE INSTRUMENTEN IN HET
HERONTWERPEN VAN DE NEDERLANDSE DELTA

Casco-concept

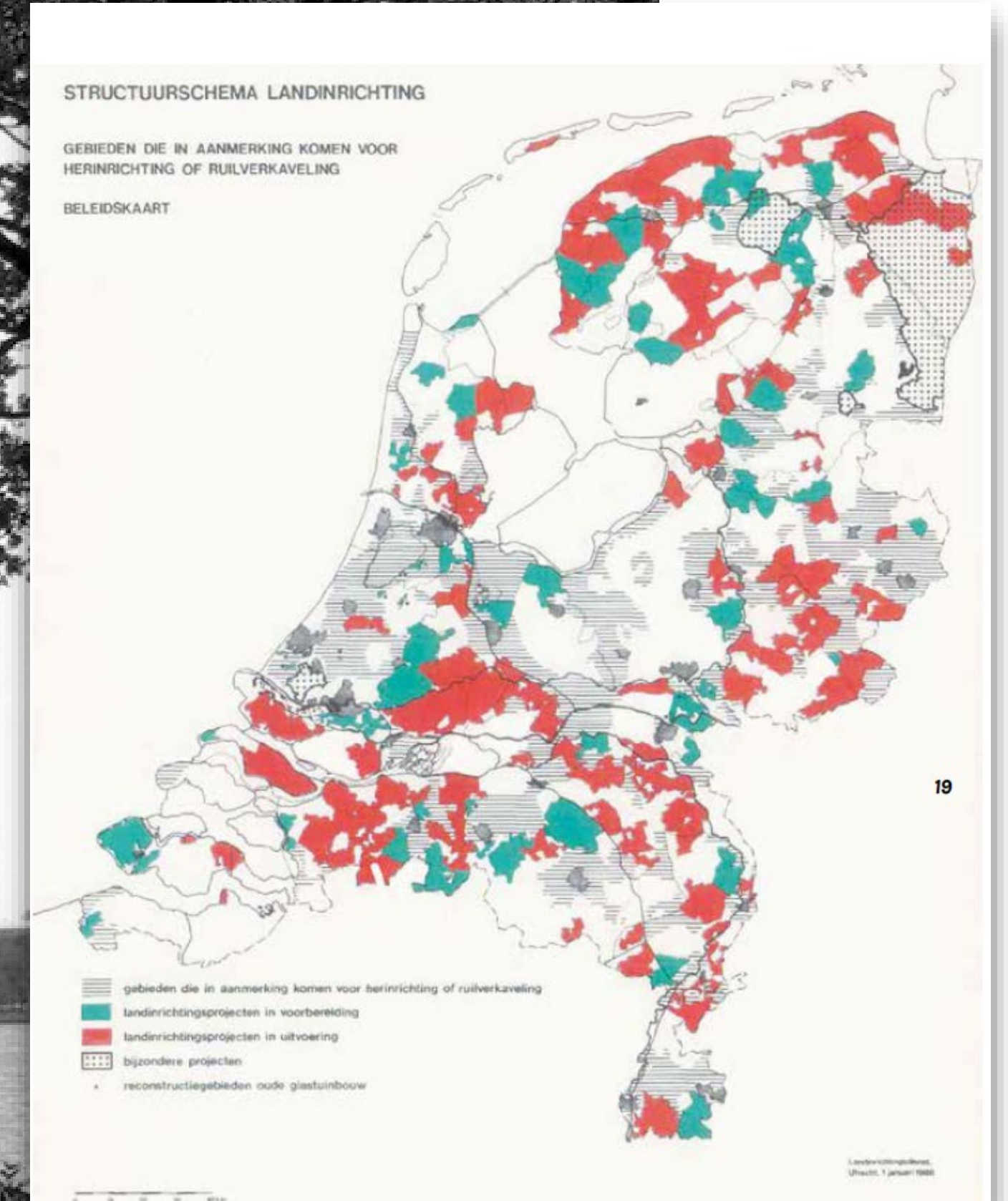

SBB kantoor 'Westraven'

17-19 Staatsbosbeheer

11-16 Landinrichtingsdienst

1-10 Rijkswaterstaat

Nisse (Zeeland)

foto: Peter van Bolhuis

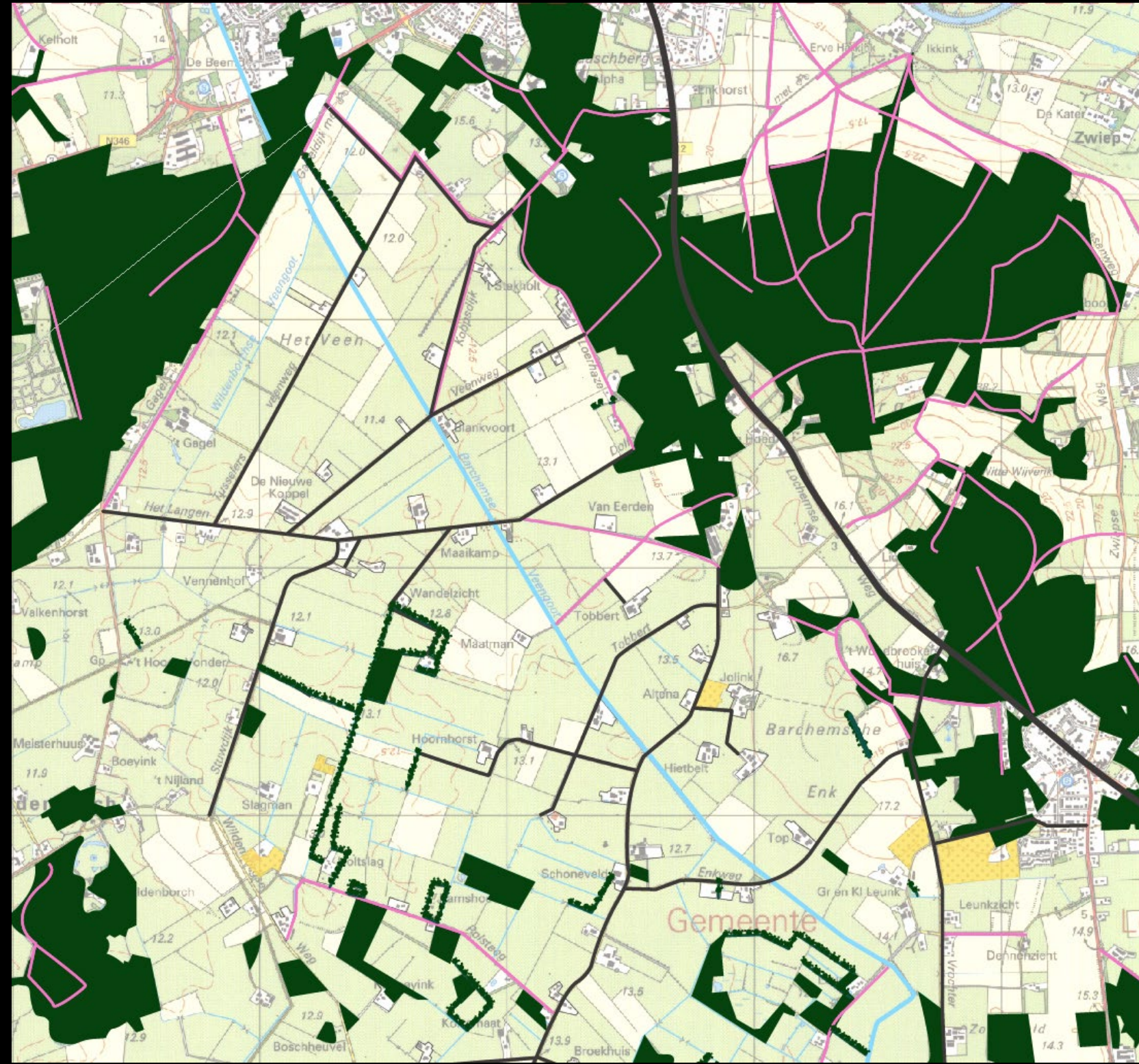
Landschap omgeving Barchem (bij Lochem, Gelderland) 1850-2000

1850
Mest kritieke factor

1900
Kunstmest: nieuwe ontginningsgolf

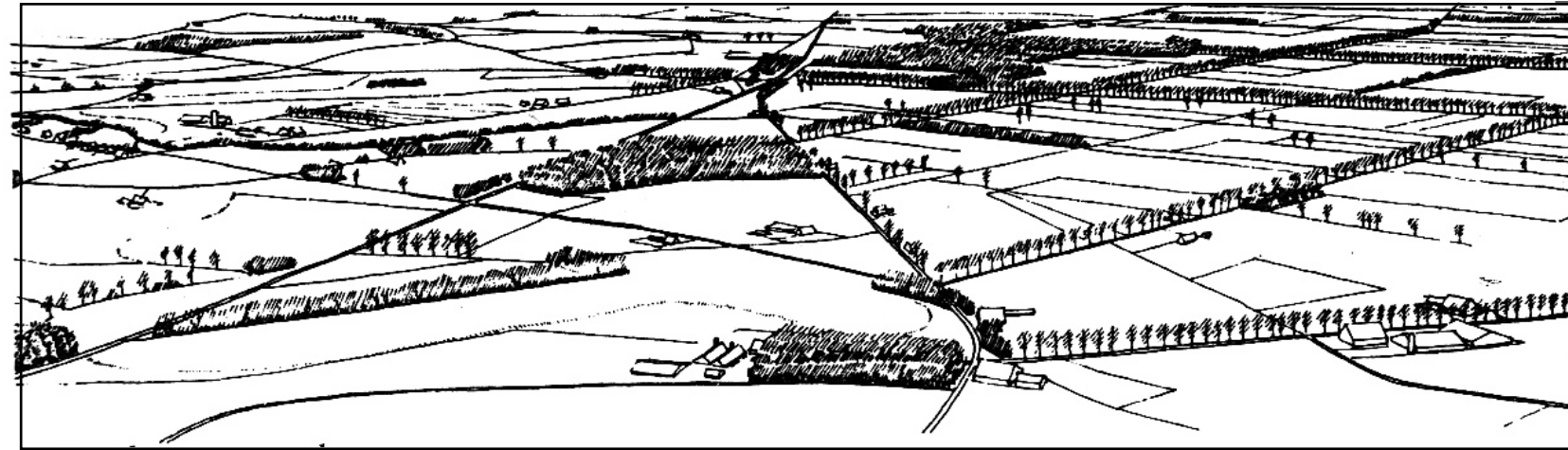
2000
Opschalen, mestoverschotten

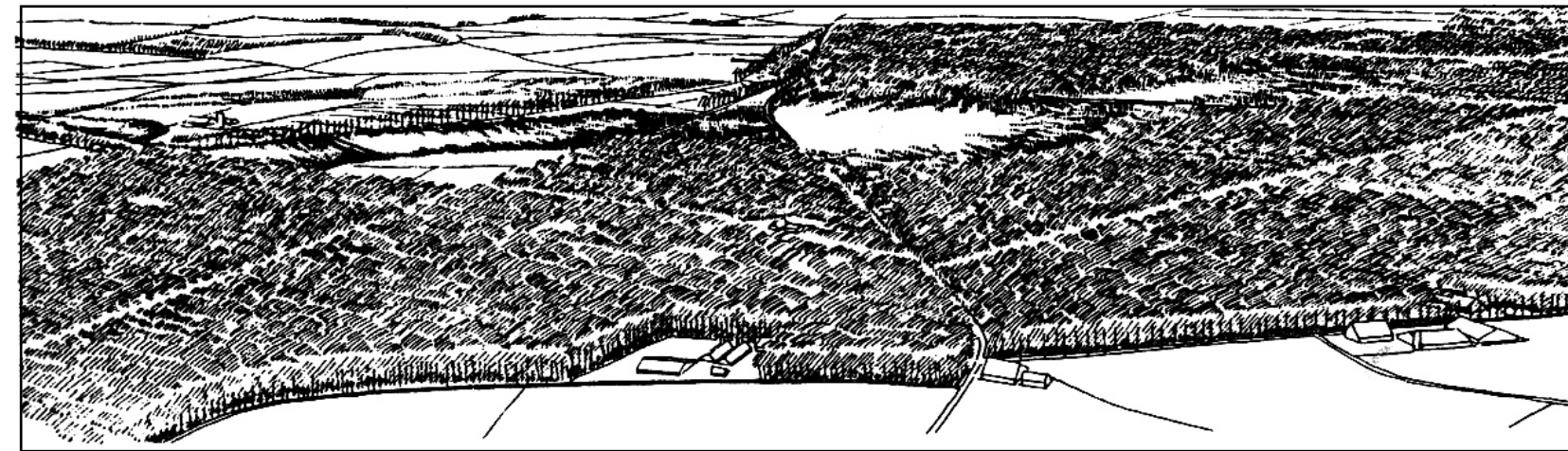
Casco-concept

- scheiden op basis van dynamiek
 - *laagdynamische functies in raamwerk*
 - *hoogdynamische f. in gebruikruimte*
- raamwerk = overheids verantwoordelijkheid
- gebruikruimte = particulier
- gebruikruimte: flexibiliteit + subsidies

Casco concept: scheiding van vormen van grondgebruik met verschillende dynamiek

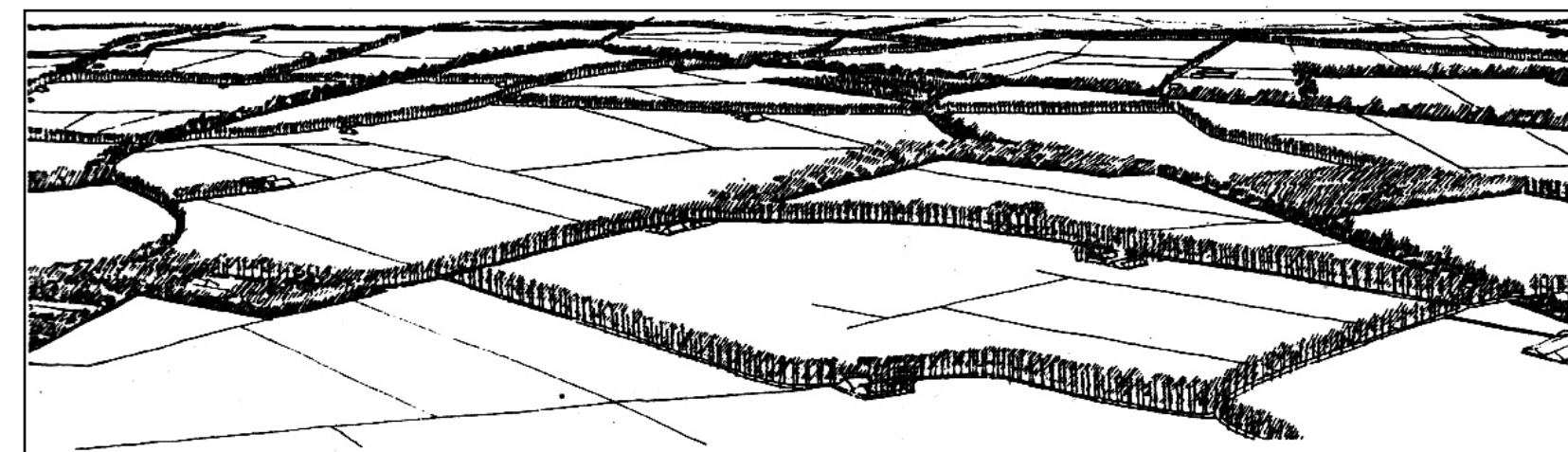
Bestaande situatie

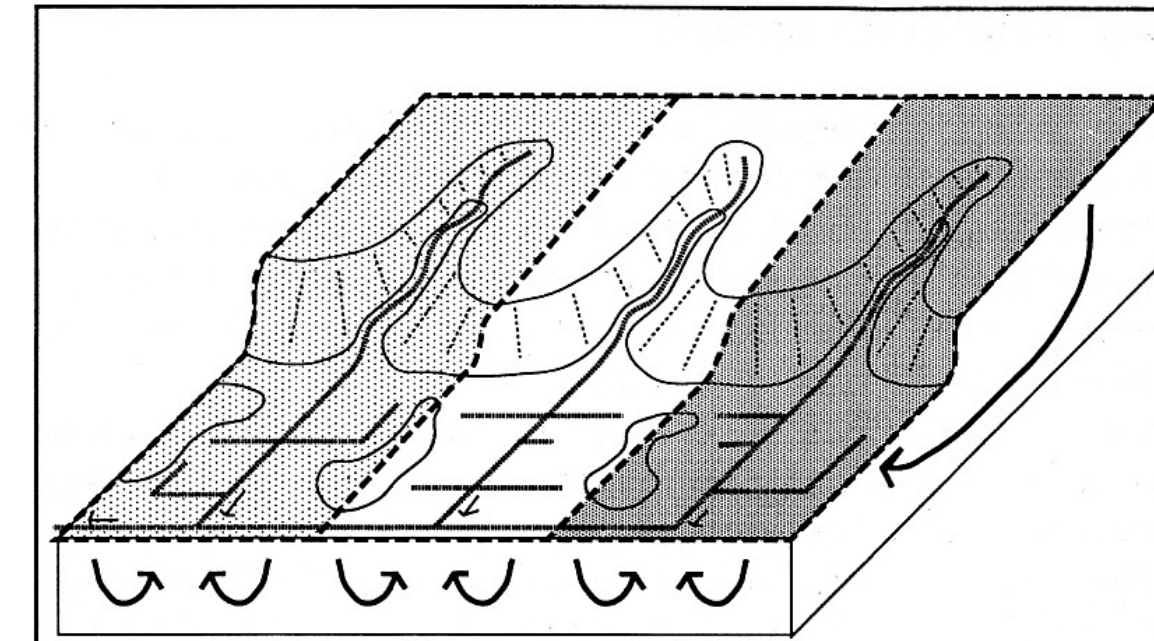
Nieuw raamwerk

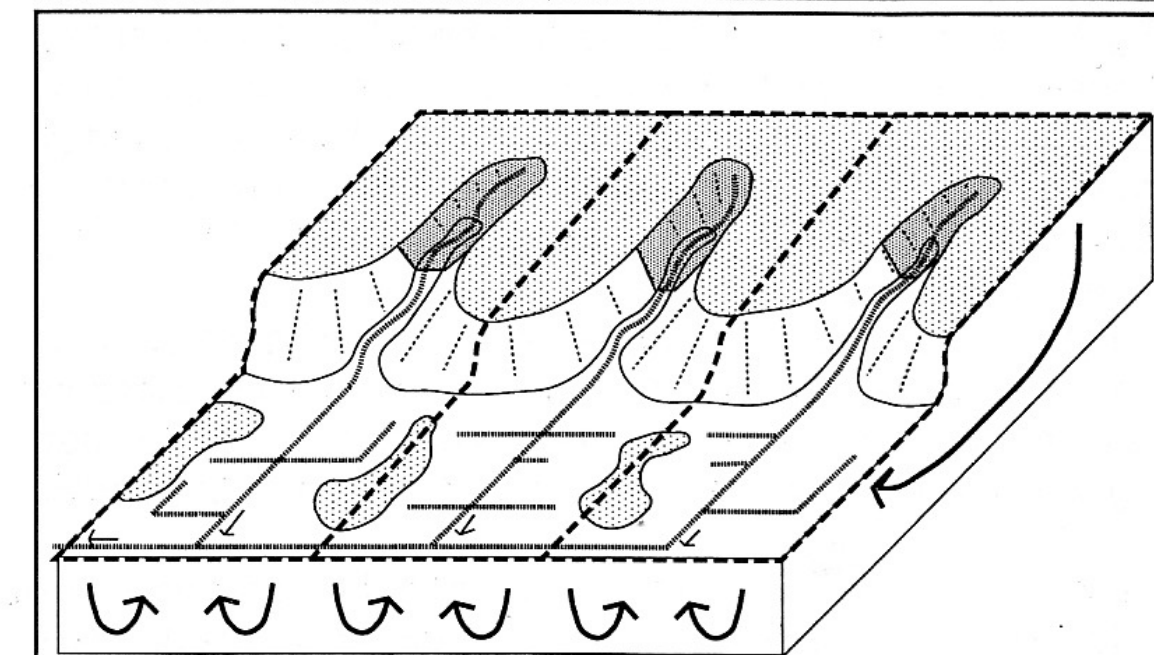
Bestaande situatie

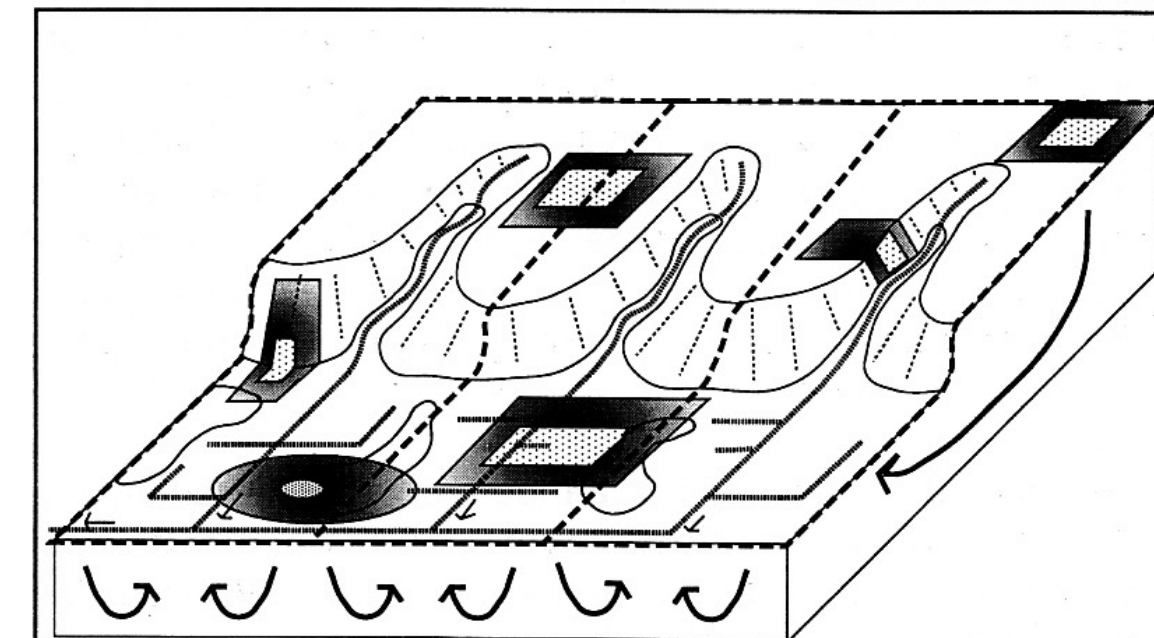
Nieuw raamwerk

(Deel) Stroomgebied principe

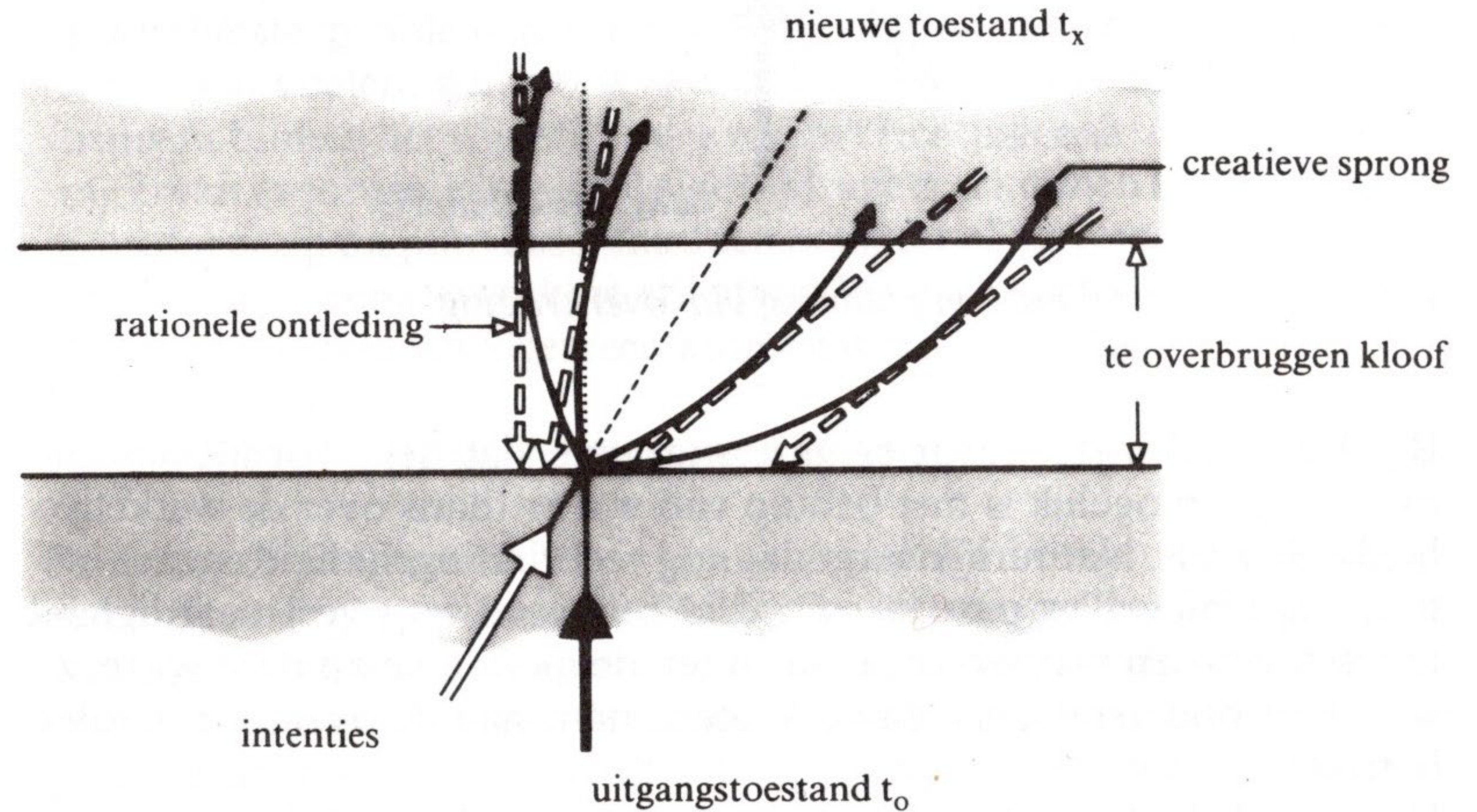
Positionerings principe

Zonerings principe

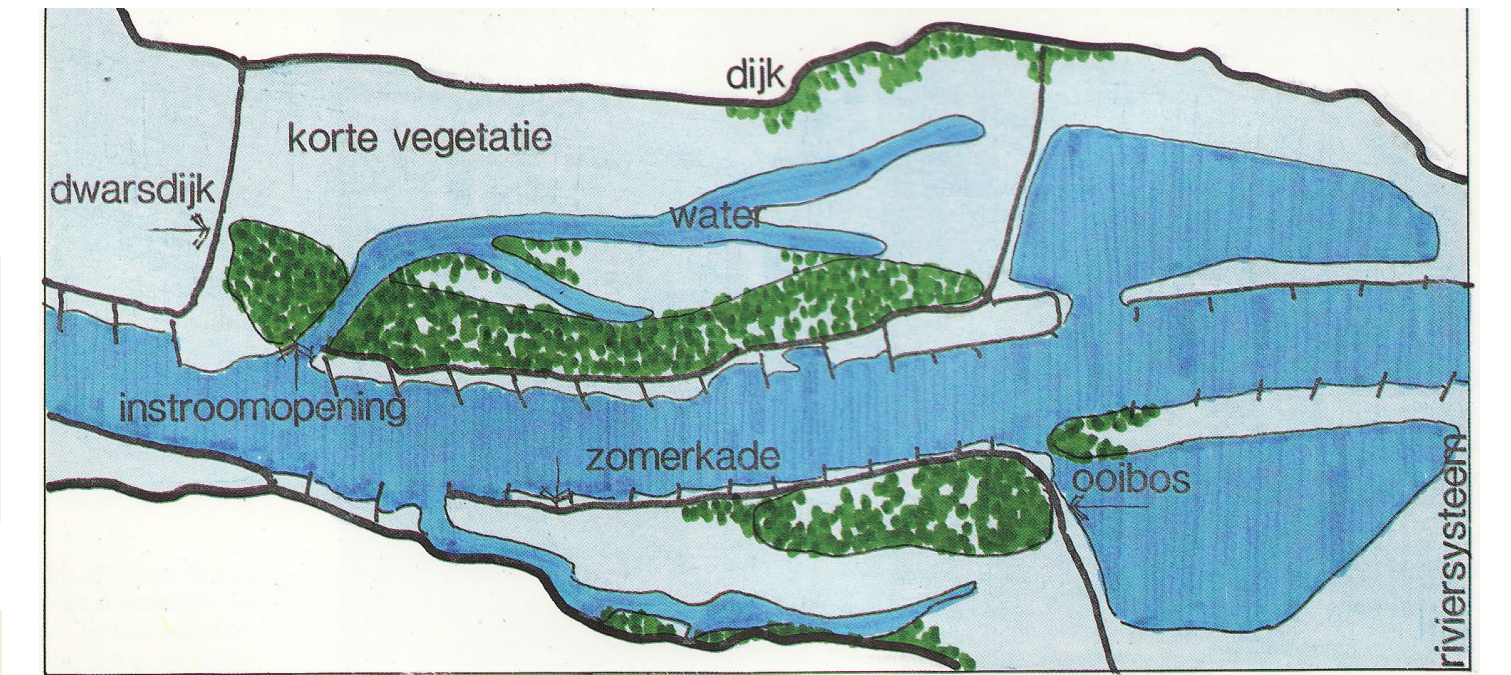
LEGENDA

- COMPARTIMENT LANDBOUW
- ▨ COMPARTIMENT NATUUR
- ▩ COMPARTIMENT DRINKWATER
- ZONE MET AANGEPASTE FUNCTIES
- - - GREN S DEELSTROOMGEBIEDEN
- WATERLOPEN
- ← GRONDWATERSTROMING

Figuur 10. *Voorstelling van planning via 'sprongen maken'*

Fer Kleefmann (1984) *Planning als zoekinstrument*

- regionaal raamwerk in rivierlint
 - natuurontwikkeling: herintroductie dynamiek
 - weerstand compensatie door kleiwinning
 - zand/kleiwinning financiert uitkopen landbouw
- binnendijks raamwerk
 - corridors naar eendenkooien
- gebruiksruijnte
 - hydrologische fijnregeling per bedrijf
 - oeverwallen blijven buiten beschouwing

plan ooievaar (1985)

3.000 ha

Einde LI

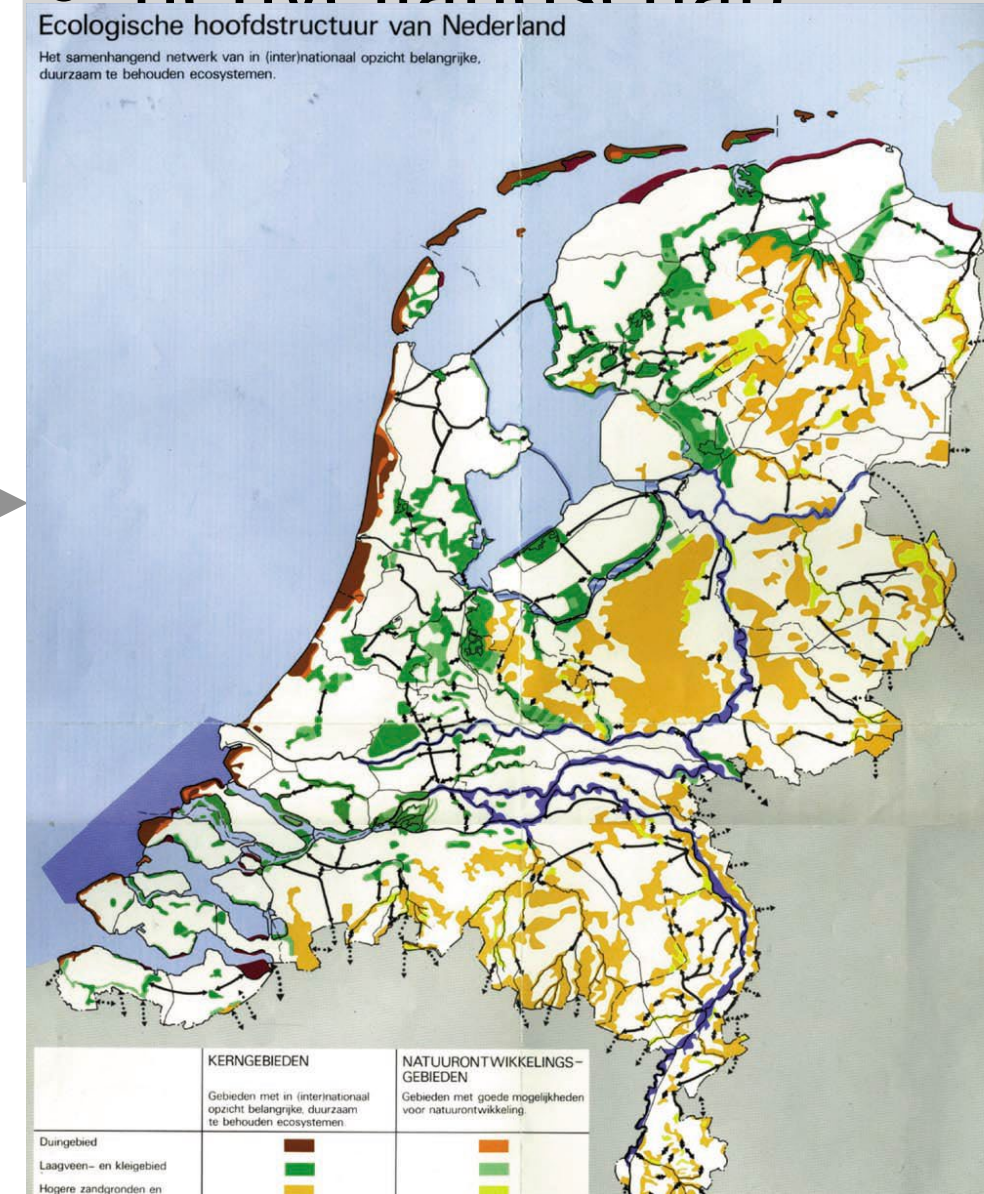
E.O. Wilson

1993
1995

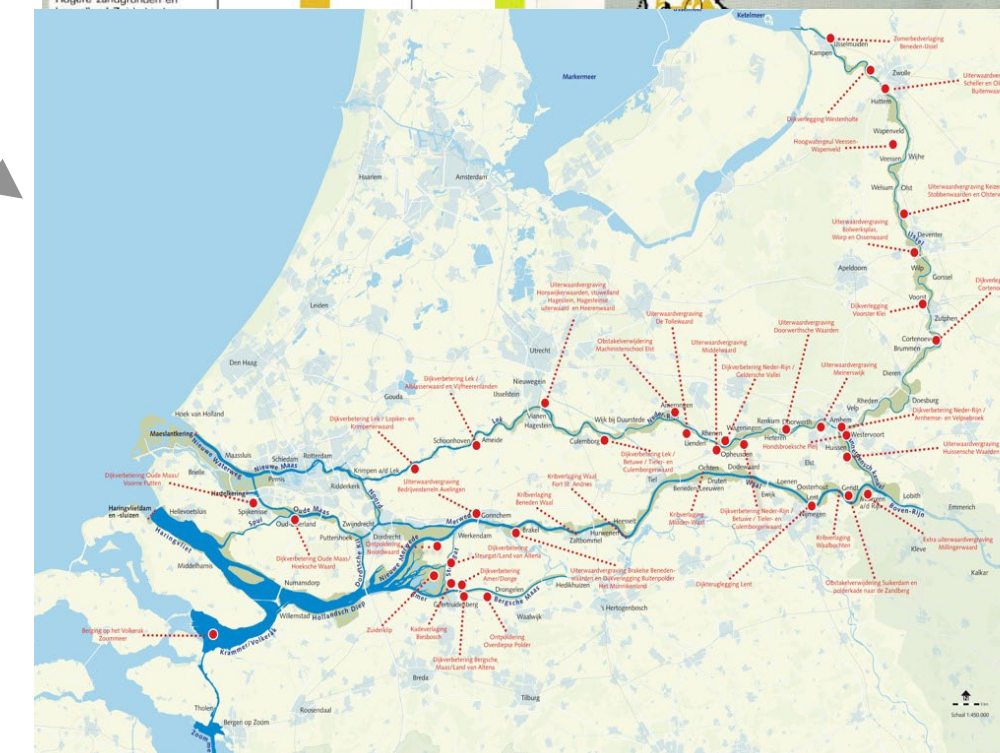
toekomstverkenningen

- veenlandschappen
- zandlandschappen
- heuvelslandschap

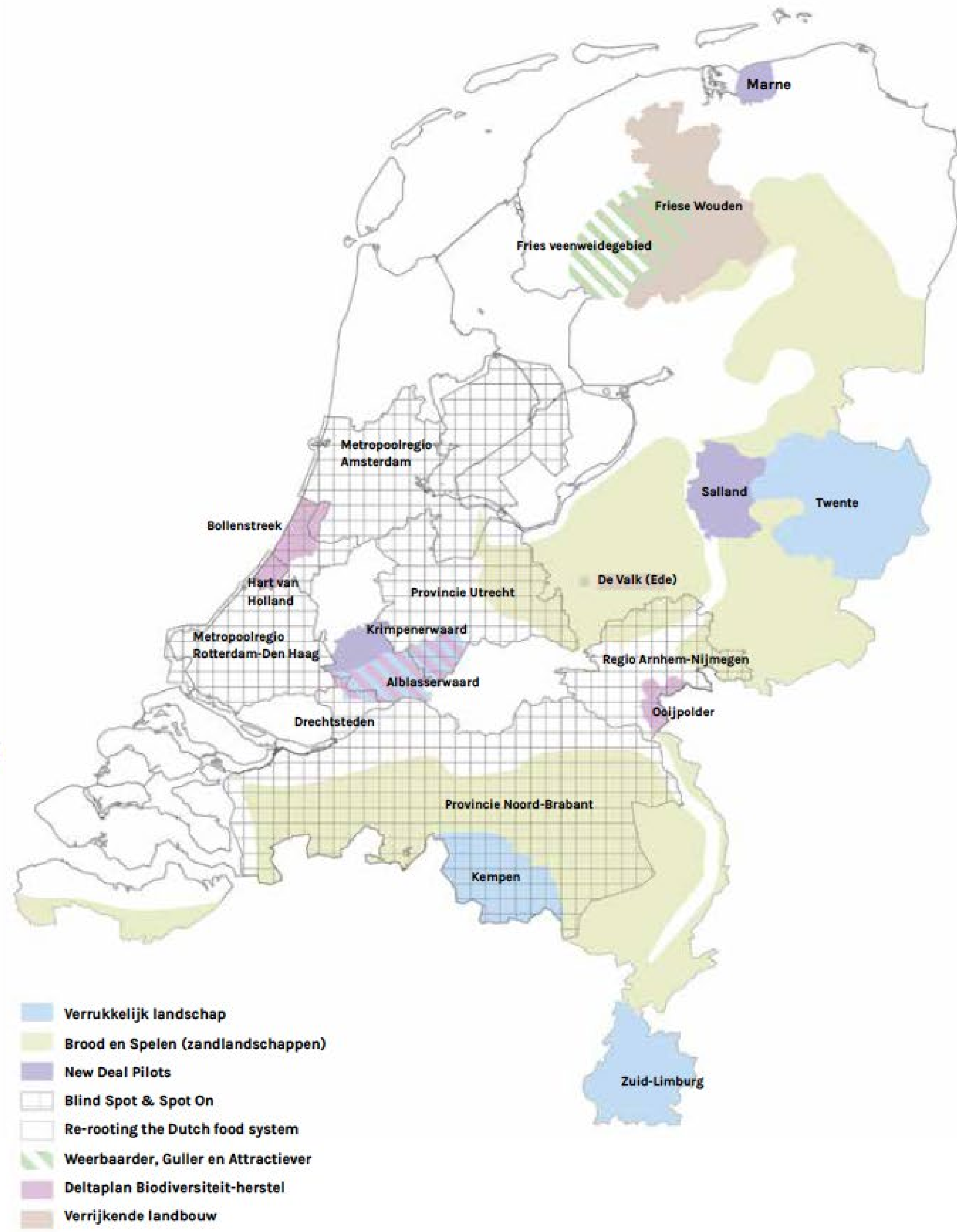
SBB 1985-1990

EHS/NNN 1990

RvdR 2006-2016

Lagenbenadering

Ontspannen

kritisch

Dynamisch

ZORGVULDIG

HET METROPOLITANE DEBAT stichting dd.26.6.'98

is een onderzoekproject gericht op het ontwikkelen van een methode van beslissen over ingrepen in de ruimtelijke inrichting van Nederland die sneller tot betere resultaten leiden dan de huidige methoden.

DOEL: SNELLER BETER BESLISSEN

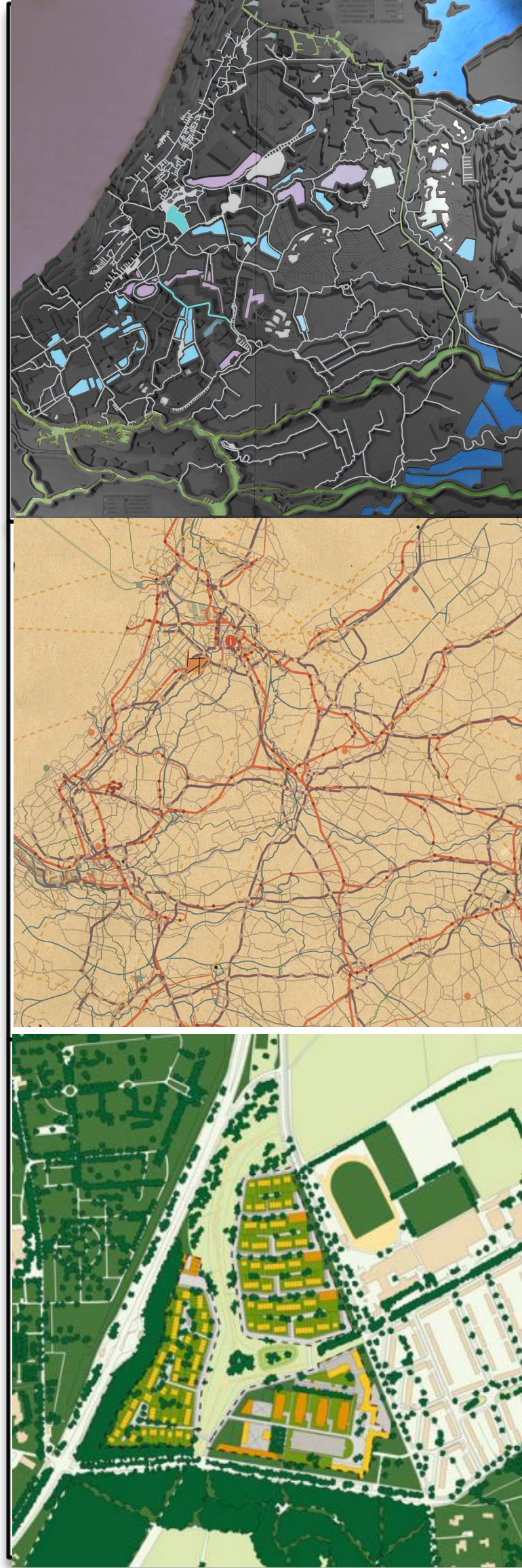
- Kwestie:

“Wat zouden de toekomstige taken van het rijk in de ruimtelijke ordening moeten zijn, ingeklemd als zij is tussen een meer en meer regelend Europa en steeds zelfbewuster provincies en gemeenten?”

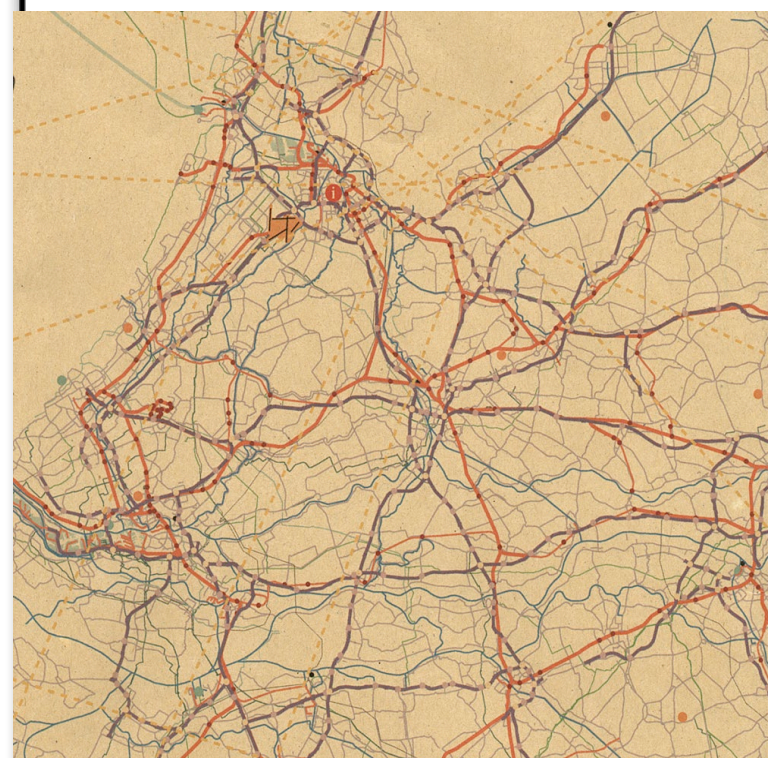
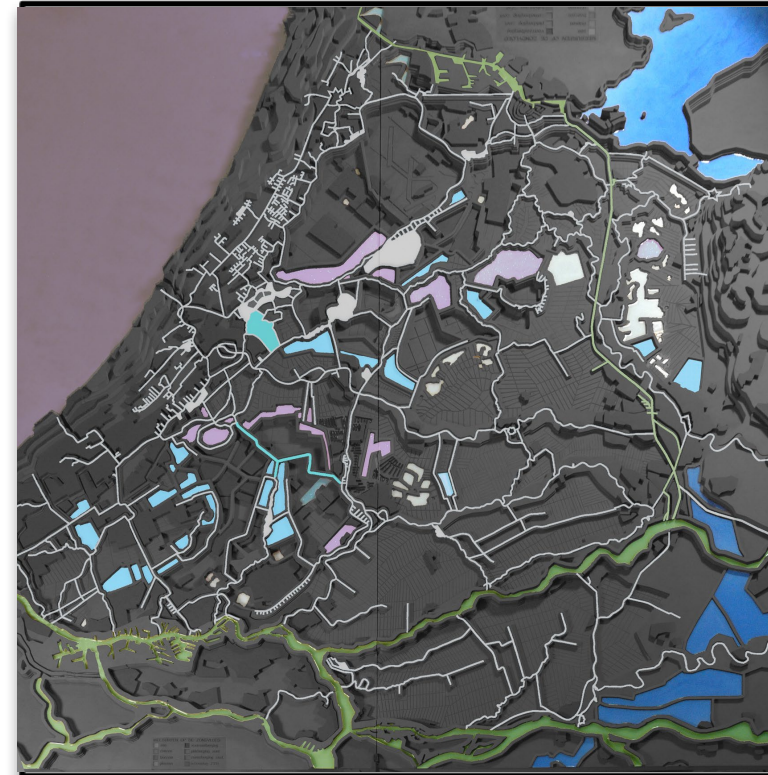
Dirk Frieling

L a g e n b e n a d e r i n g

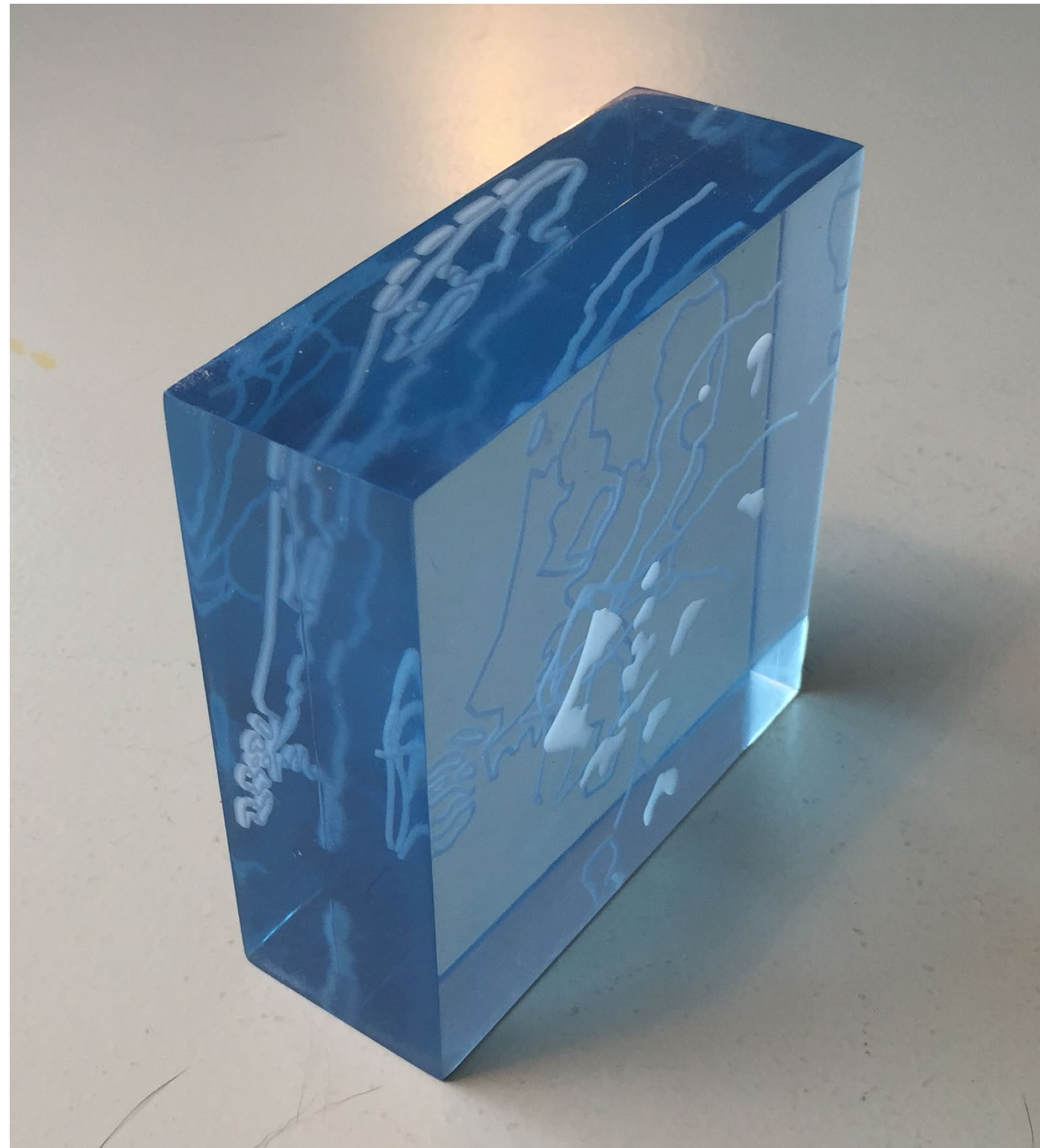
vereniging
delta —
metropool

	Object	Planning Horizon
Laag 1	Water-staat Zeespiegelstijging Rivierwaterafvoer Zoetwater vz Bodemdaling	T=50-500
Laag 2	Netwerken Knopen Infrastructuur	T=30-100
Laag 3	Occupatie Wonen Werken Recreatie	T=10-30

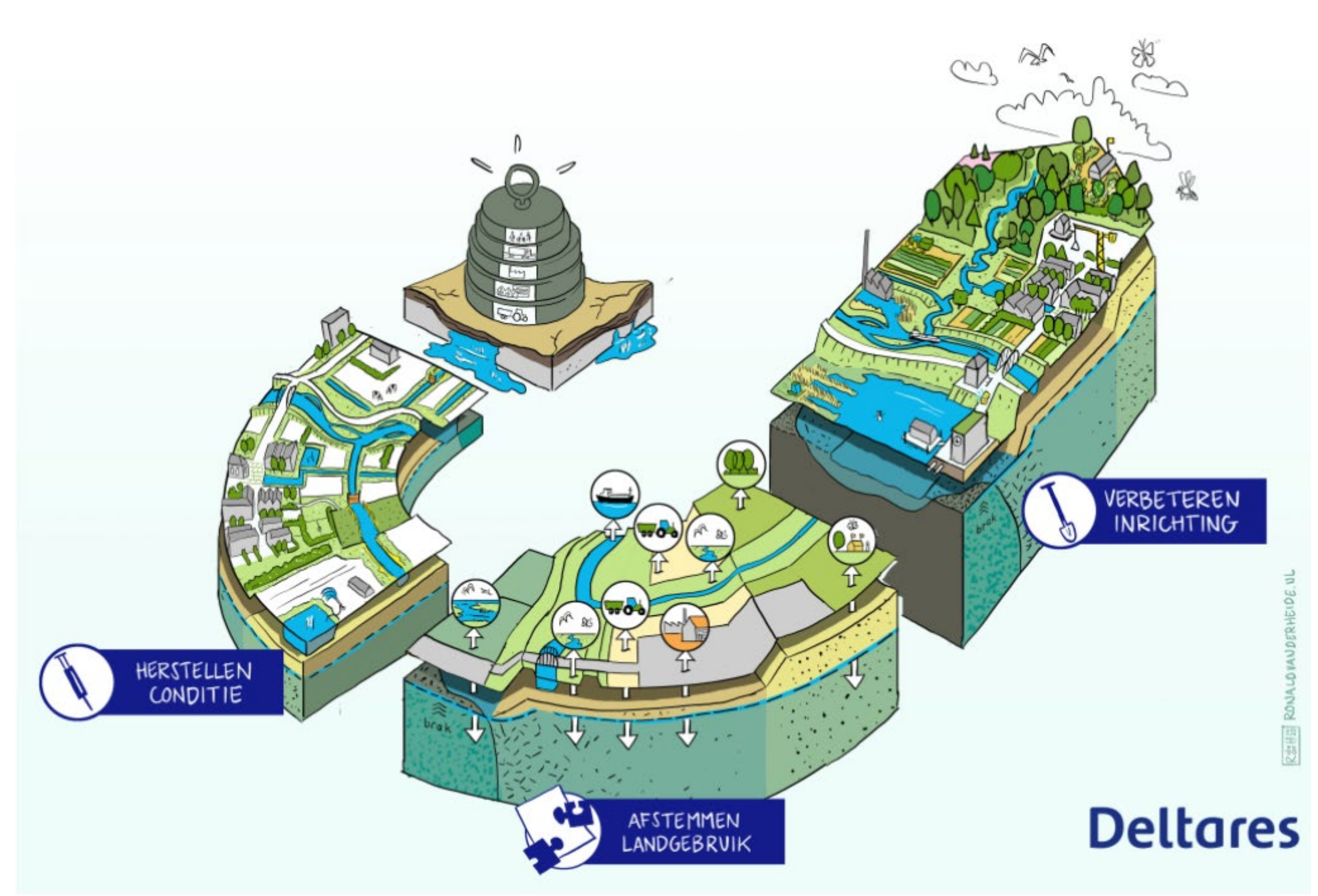
	Object	Planning Horizon	Rol van de Natuur
Laag 1	Water-staat Zeespiegelstijging Rivierwaterafvoer Zoetwaterretentie Bodemdaling	T=50-500	Natuur als middel
Laag 2	Netwerken Knopen Infrastructuur	T=30-100	Natuur als doel NNN
Laag 3	Occupatie Wonen Werken Recreatie	T=10-30	Natuur als neveneffect

Lagenbenadering

Vijfde Nota (inhoudsopgave)

Water en Bodem sturend (hoe?)

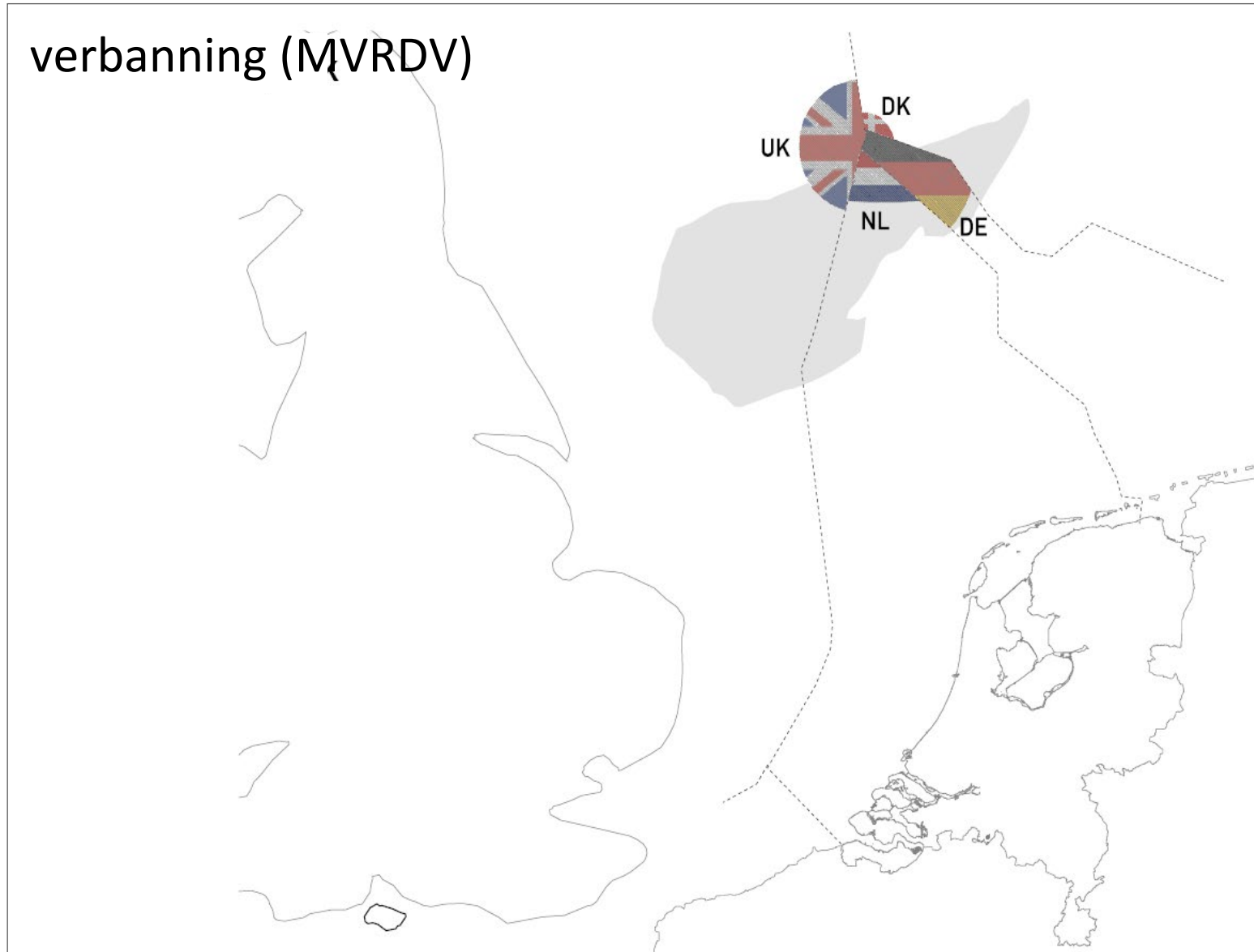
Energie-transitie

omhelzen (NL architects)

verbanning (MVRDV)

vier manieren om monsters te domesticeren:

- omhelzen
- verbannen
- adaptatie
- assimilatie

adaptatie (van Houwelingen)

assimilatie

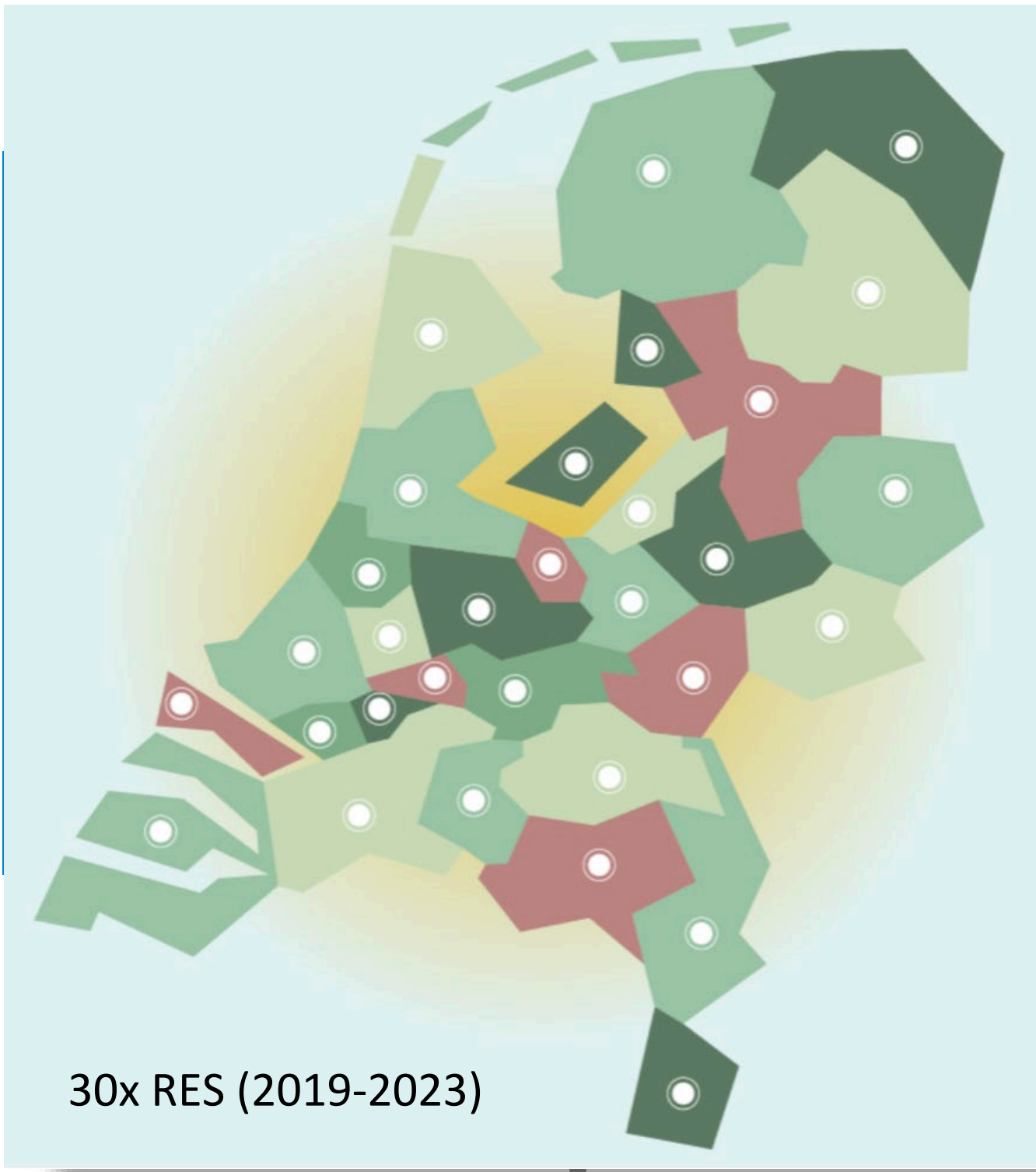

(van Beek landschappen)

Windturbines in het Nederlandse Landschap
Atelier Rijksbouwmeester 2007

Martijtje Smits (2002) *Monsterbezwering, de culturele domesticatie van nieuwe technologie*

30x RES (2019-2023)

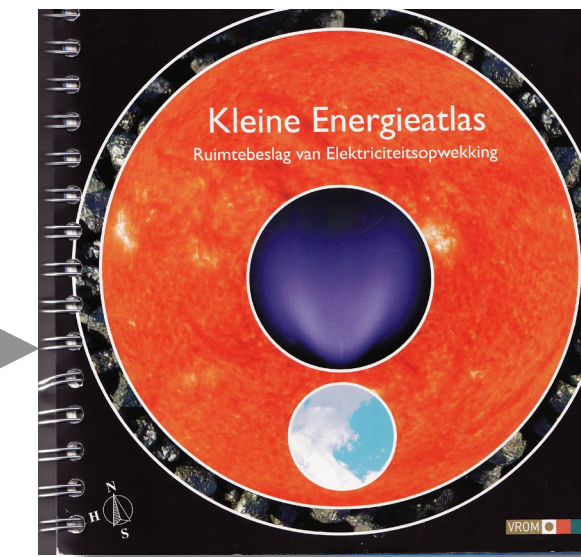
RA (2004)

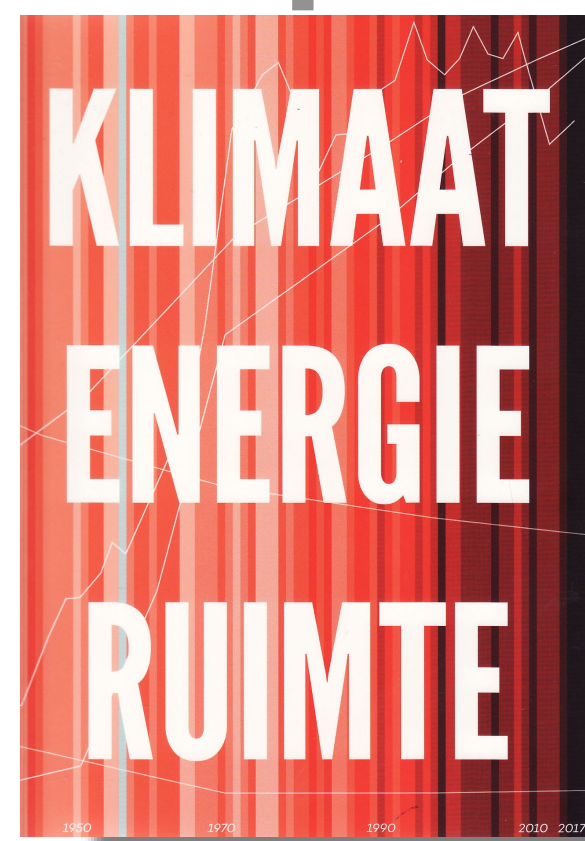
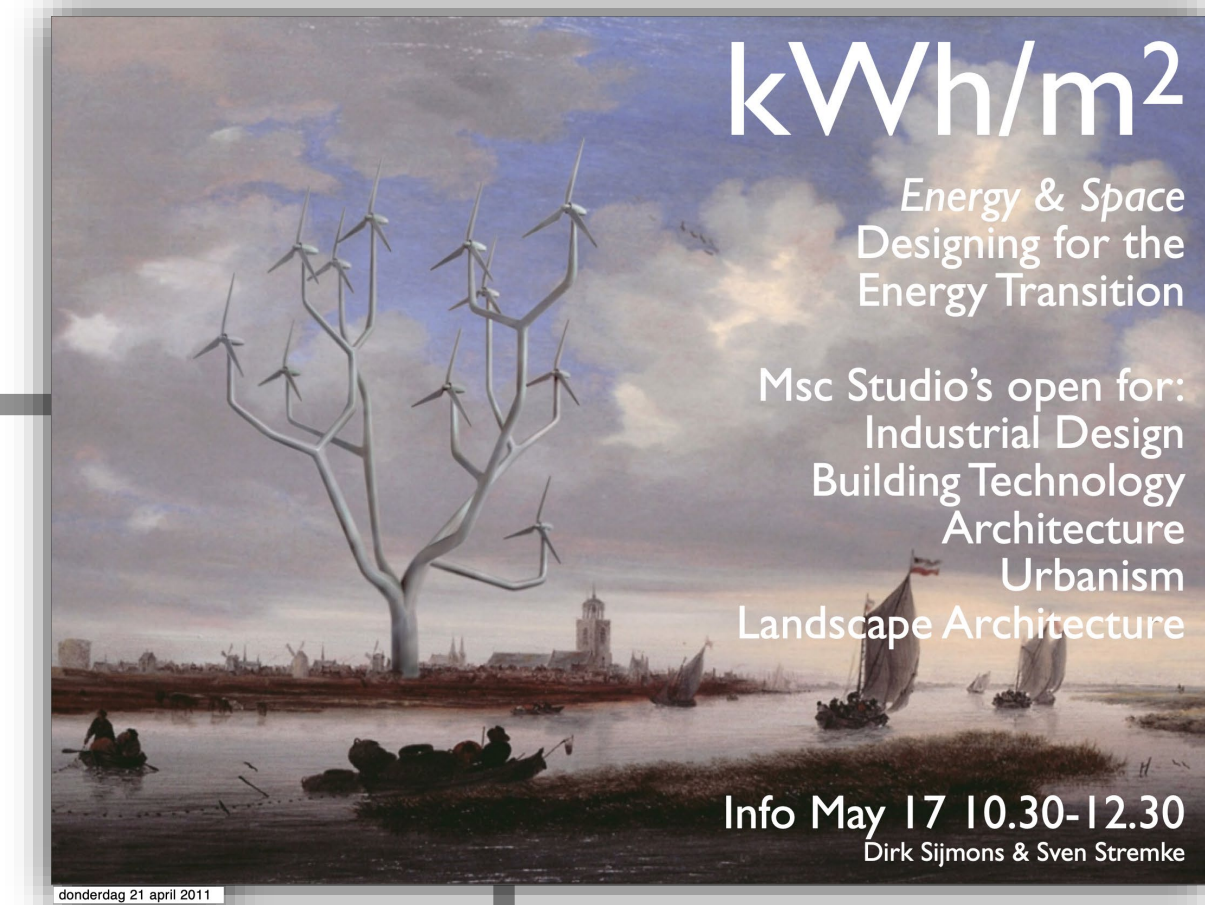
Advies aan ministers (2007)

Atlas Footprints (2009)

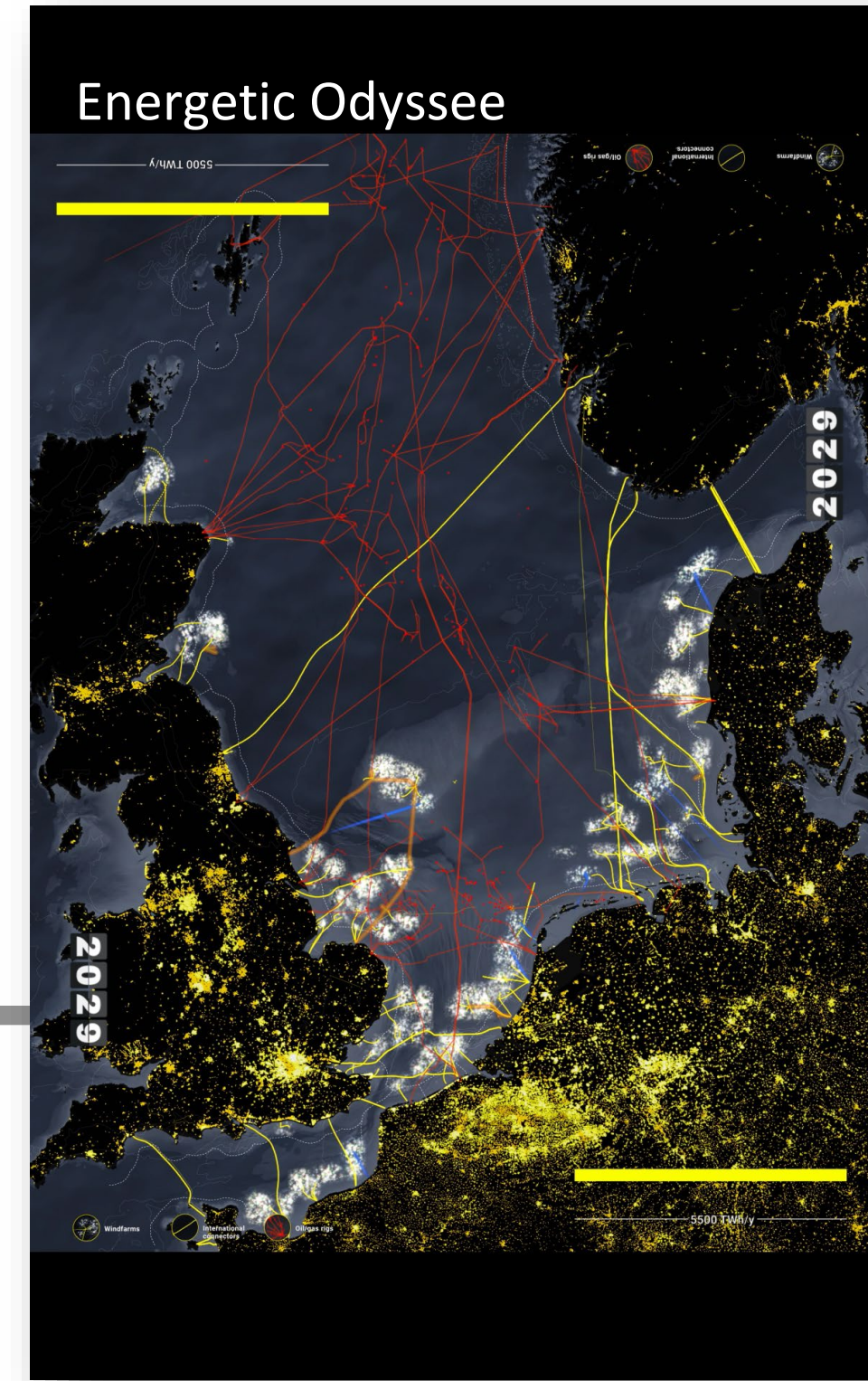
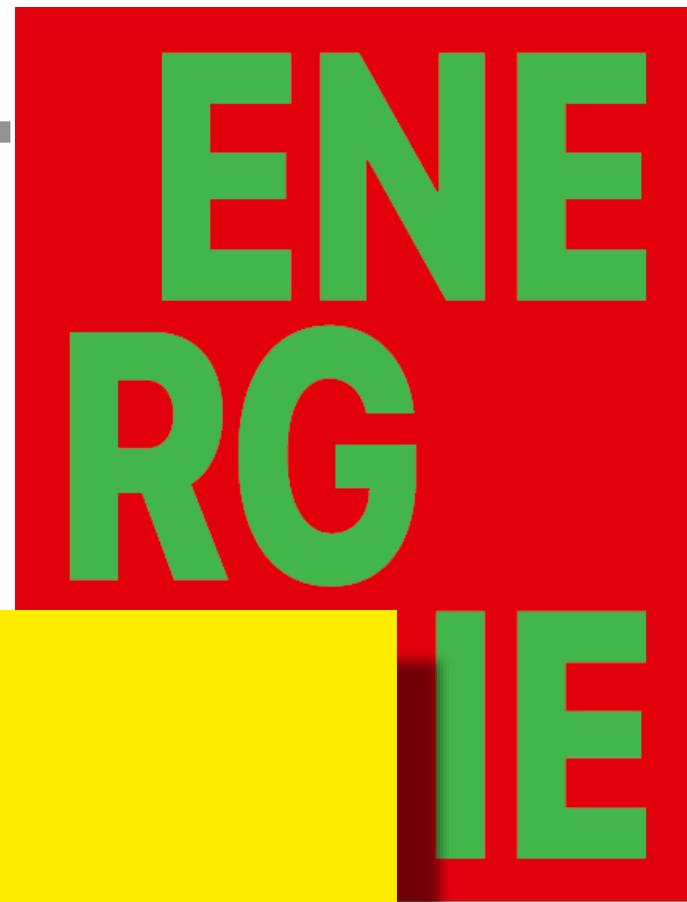
Afstudeer studio's (2011-2012)

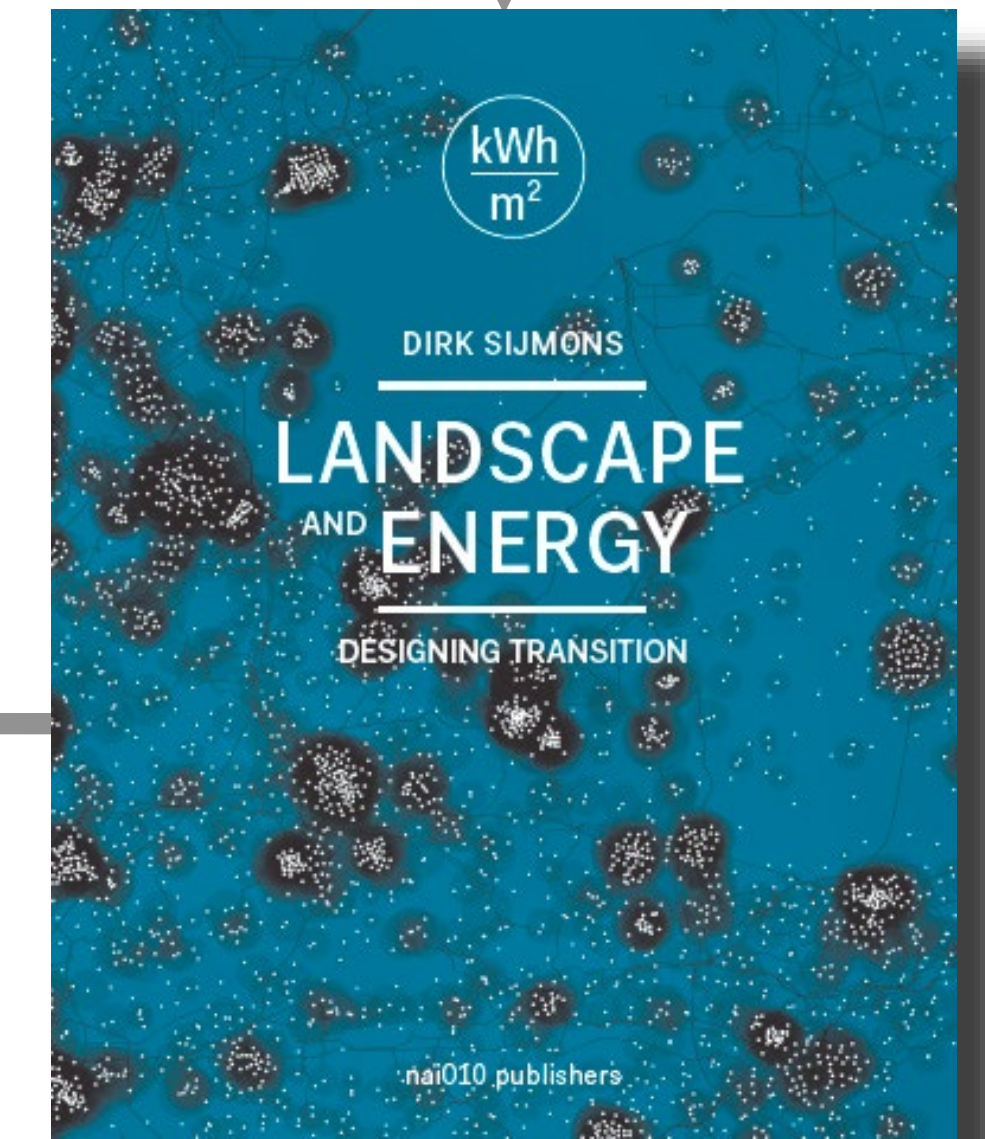
Interdepartementale Studie (2018)

Nationaal perspectief (2017)

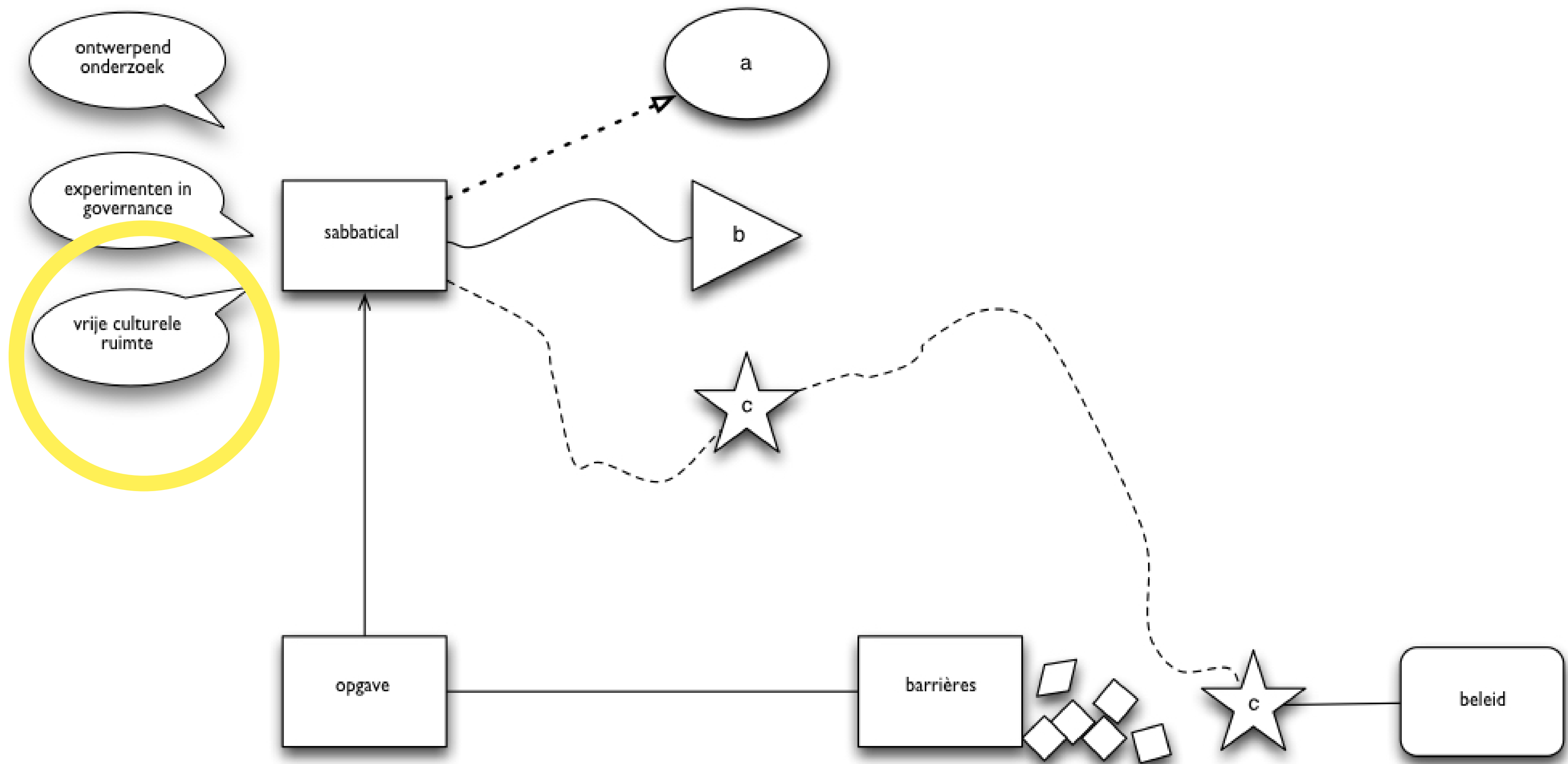

Noordzee animatie (2016)

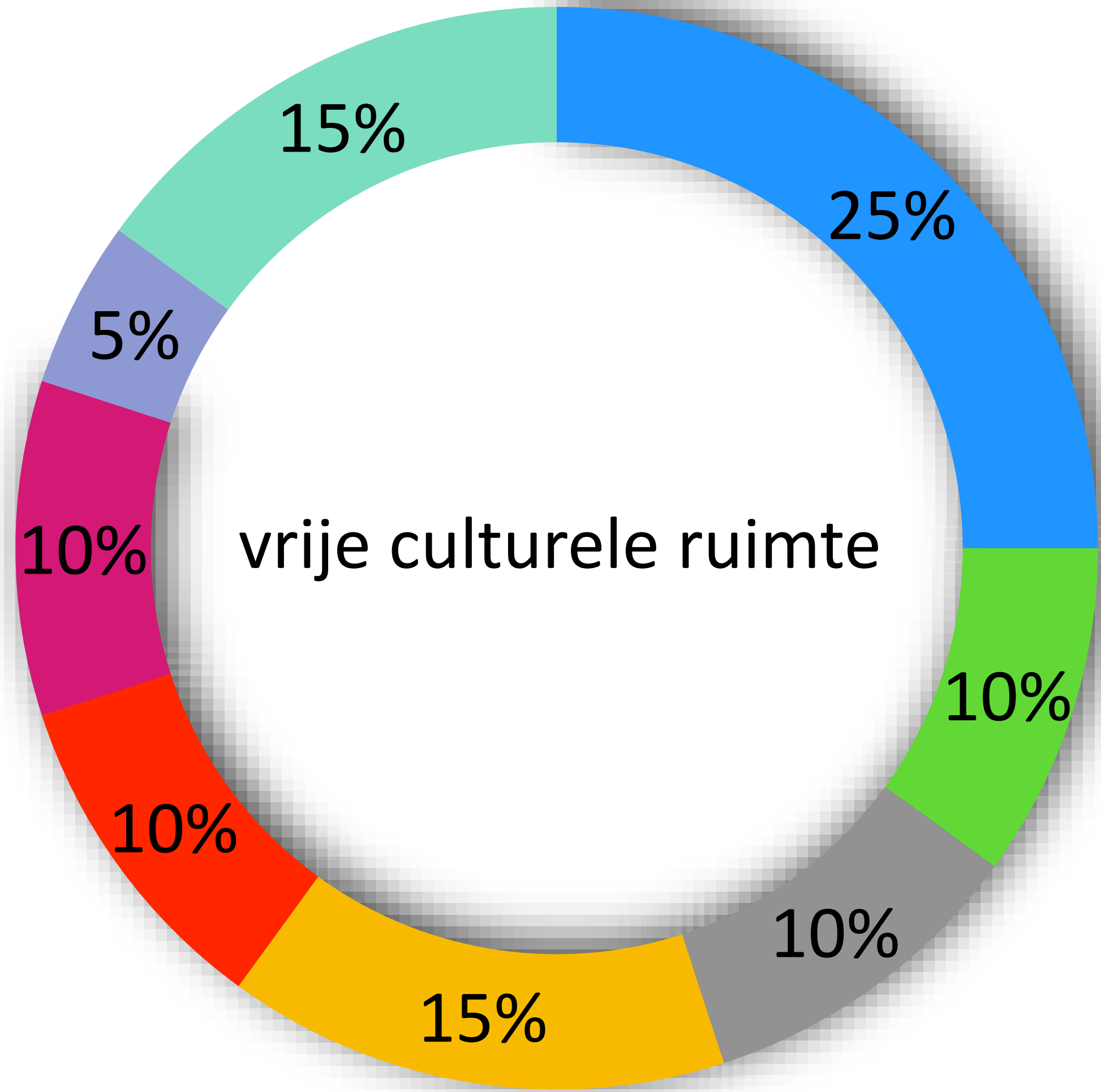

Boek (2014)

Aandachtspunten/Potenties O&O

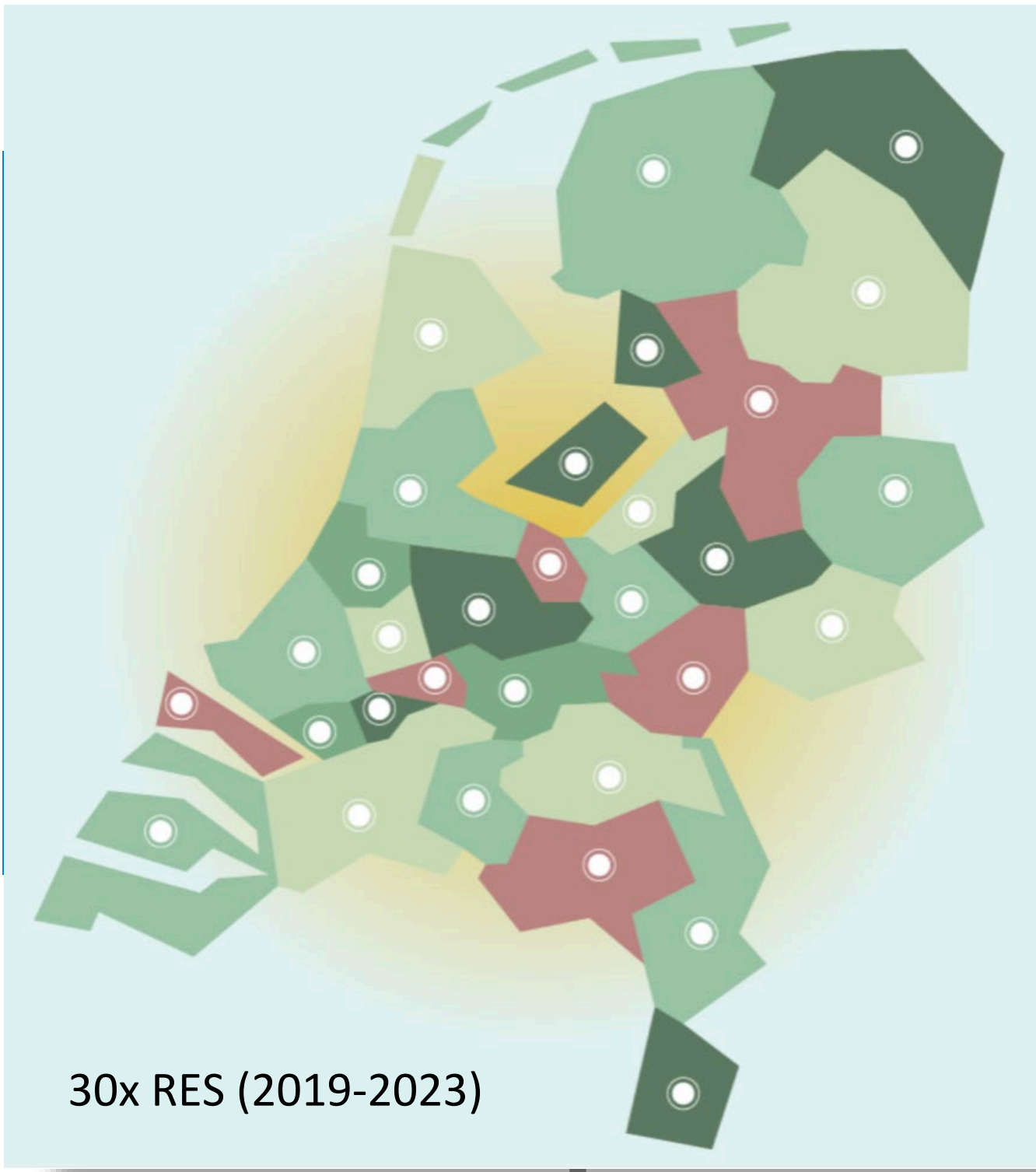

Een *sabbatical detour* voor vastlopende beleidsprocessen

- Prijsvragen
- NGO/stichtingen
- CRa
- Medeoverheid
- R&D Bureaus
- Academia
- Biennales
- Rijksoverheid

Bijlschrift

30x RES (2019-2023)

RA (2004)

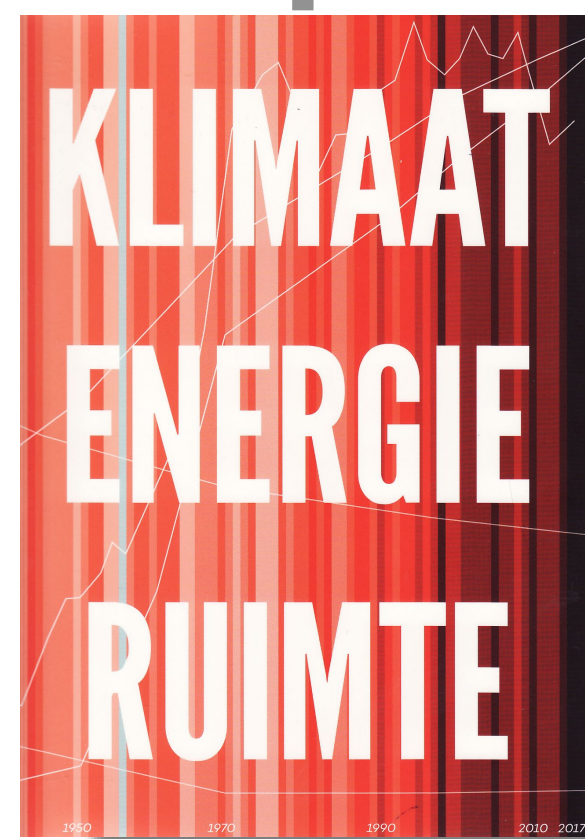
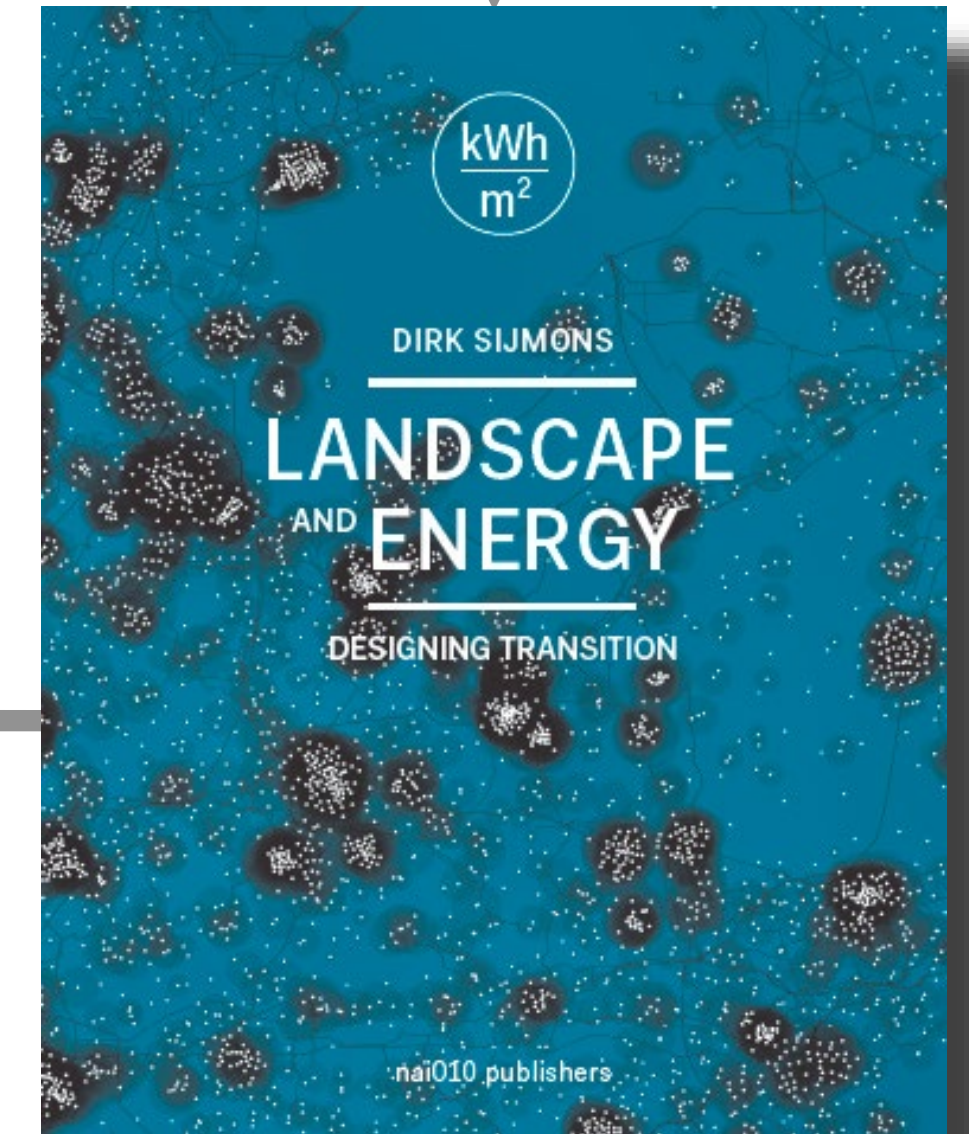
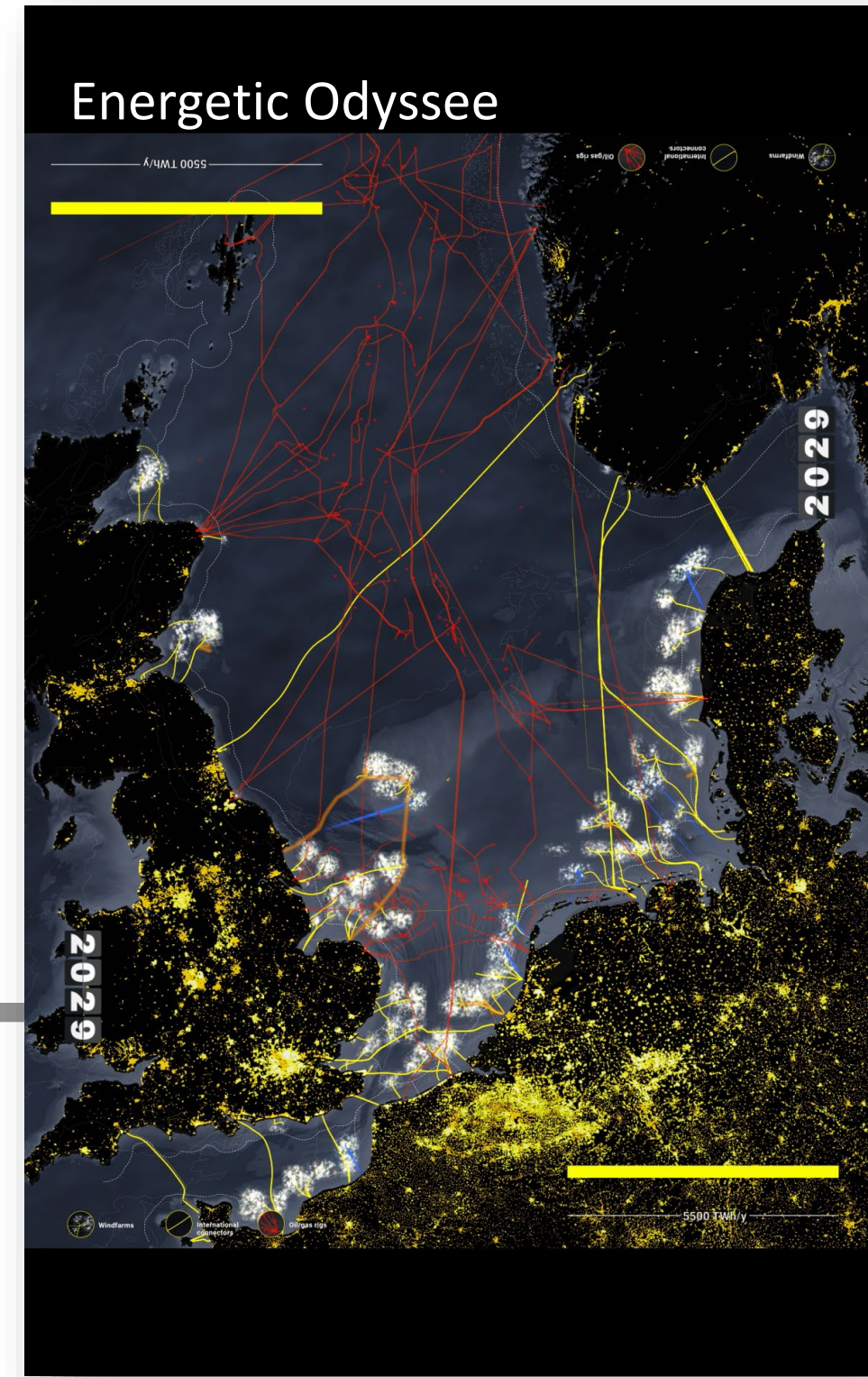
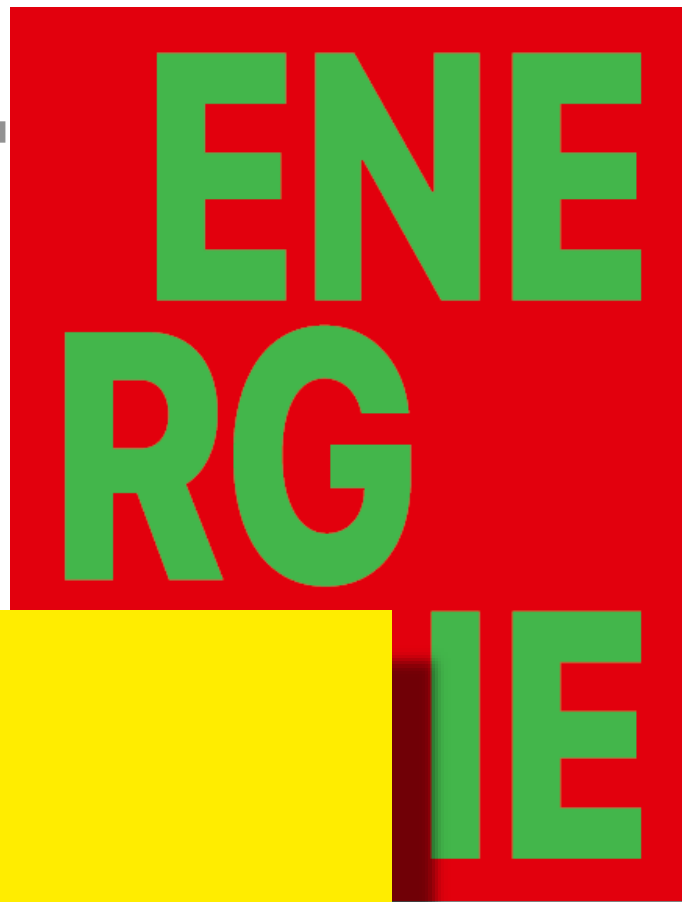
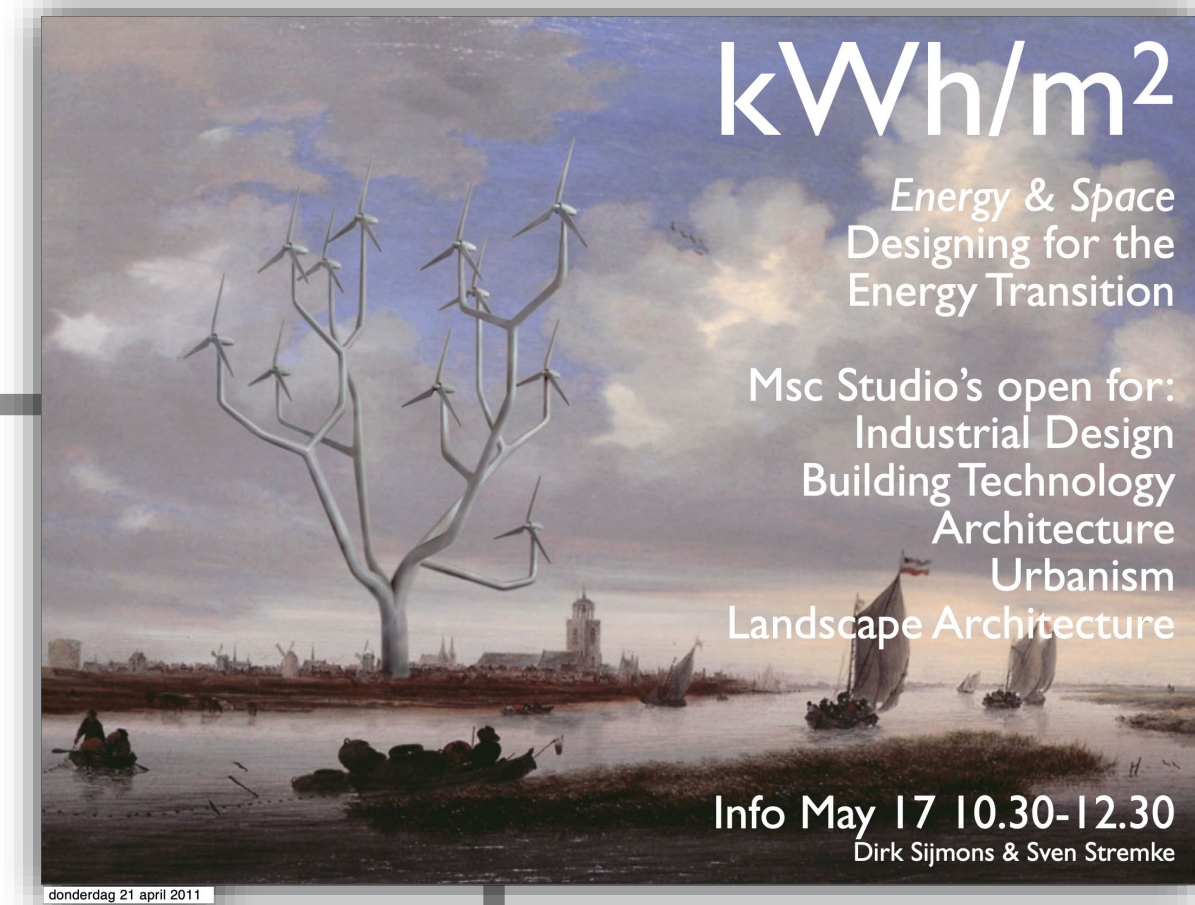
Advies aan ministers (2007)

Atlas Footprints (2009)

Afstudeer studio's (2011-2012)

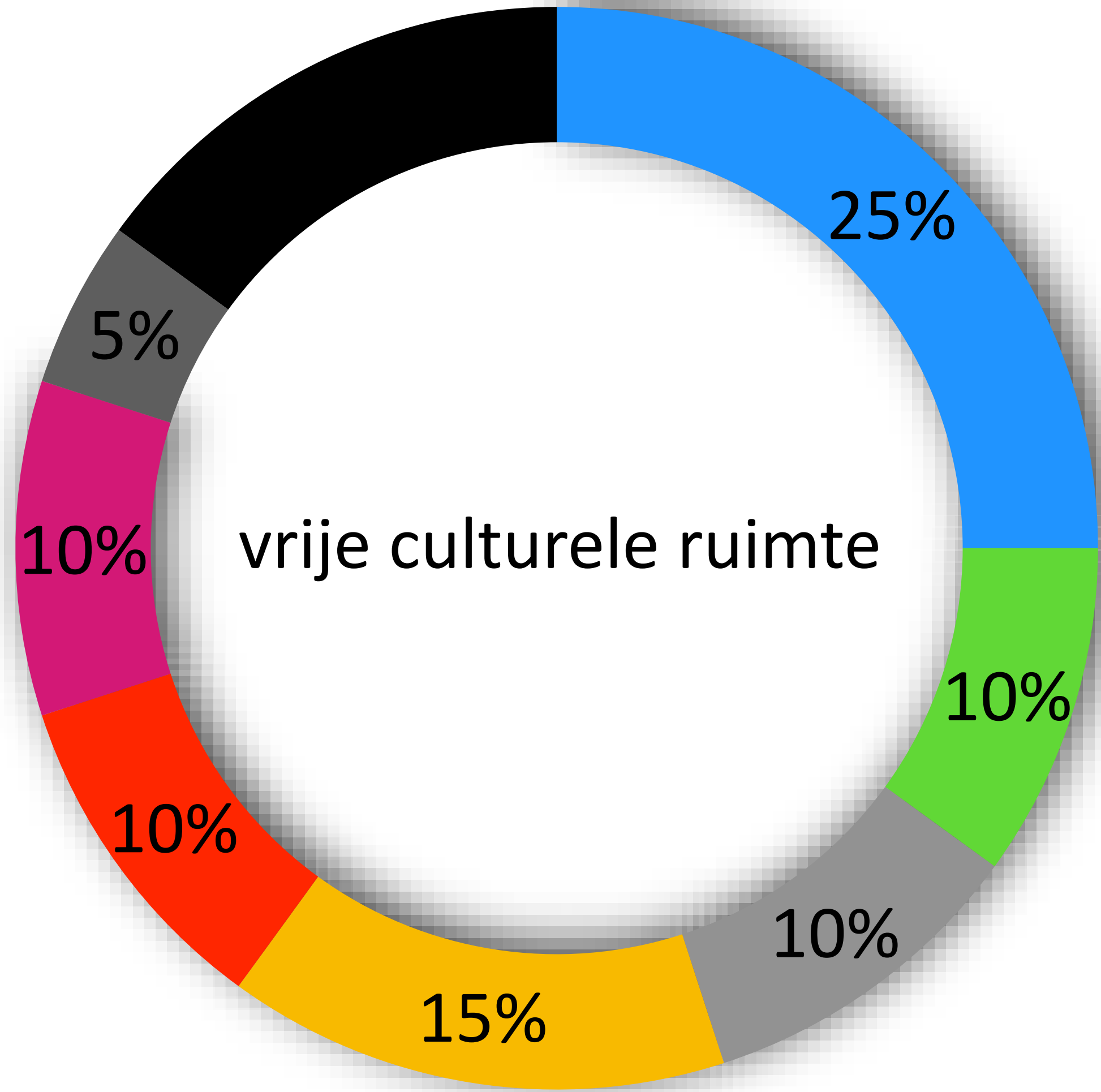

Interdepartementale Studie (2018)

Nationaal perspectief (2017)

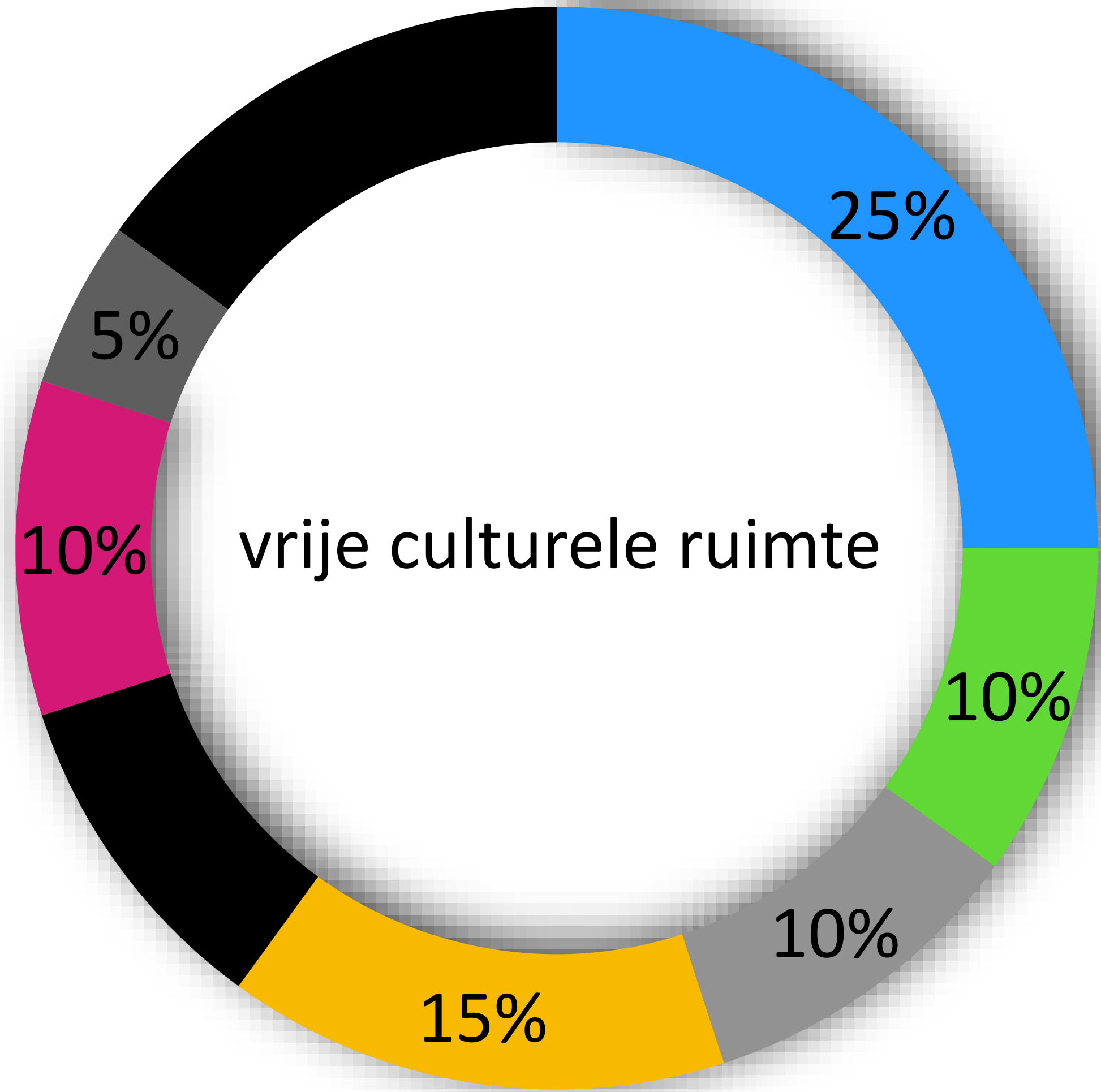
Noordzee animatie (2016)

Boek (2014)

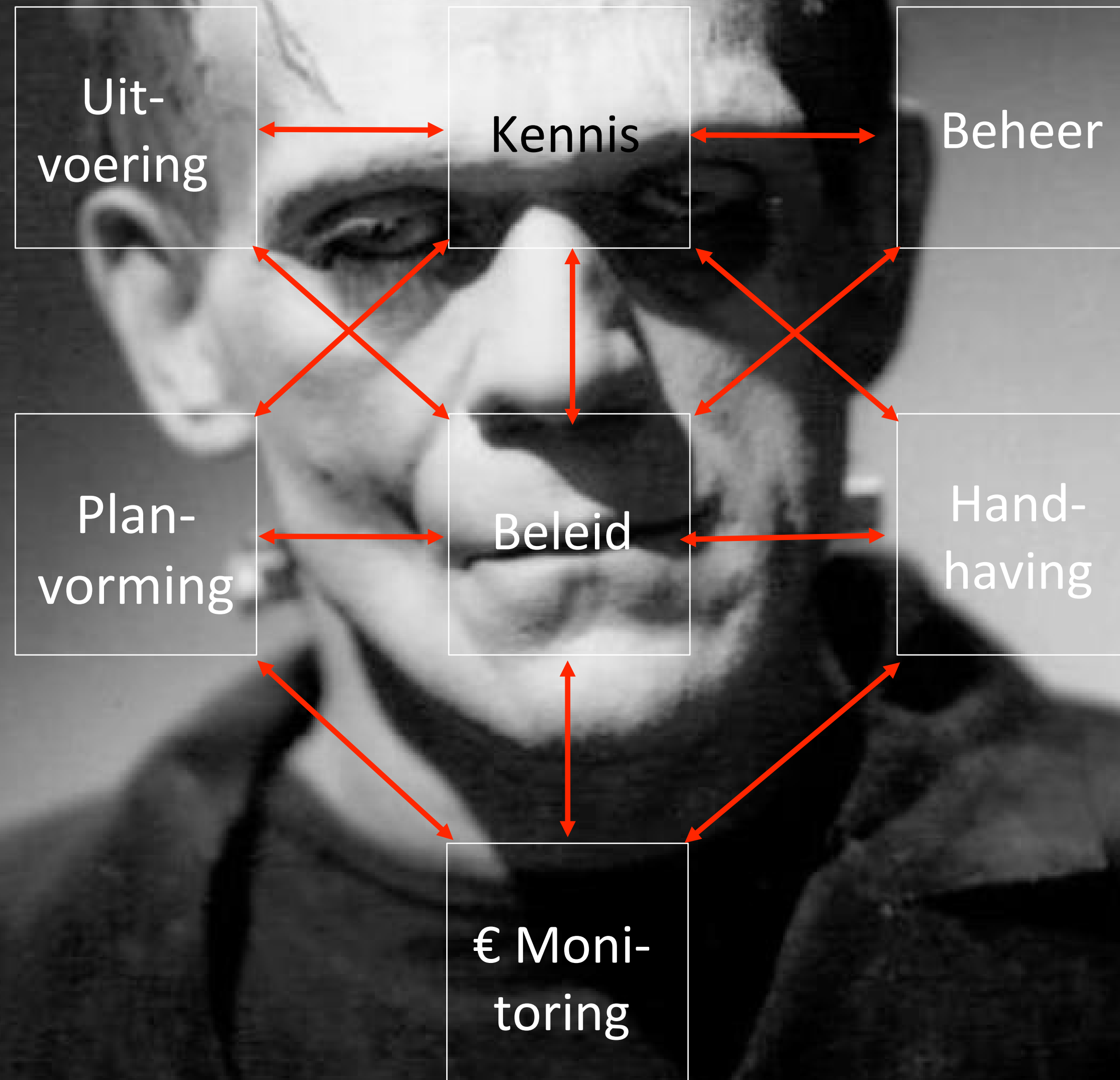
- Prijsvragen
- NGO/stichtingen
- CRa
- Medeoverheid
- R&D Bureaus
- Academia
- Biennales
- Rijksoverheid

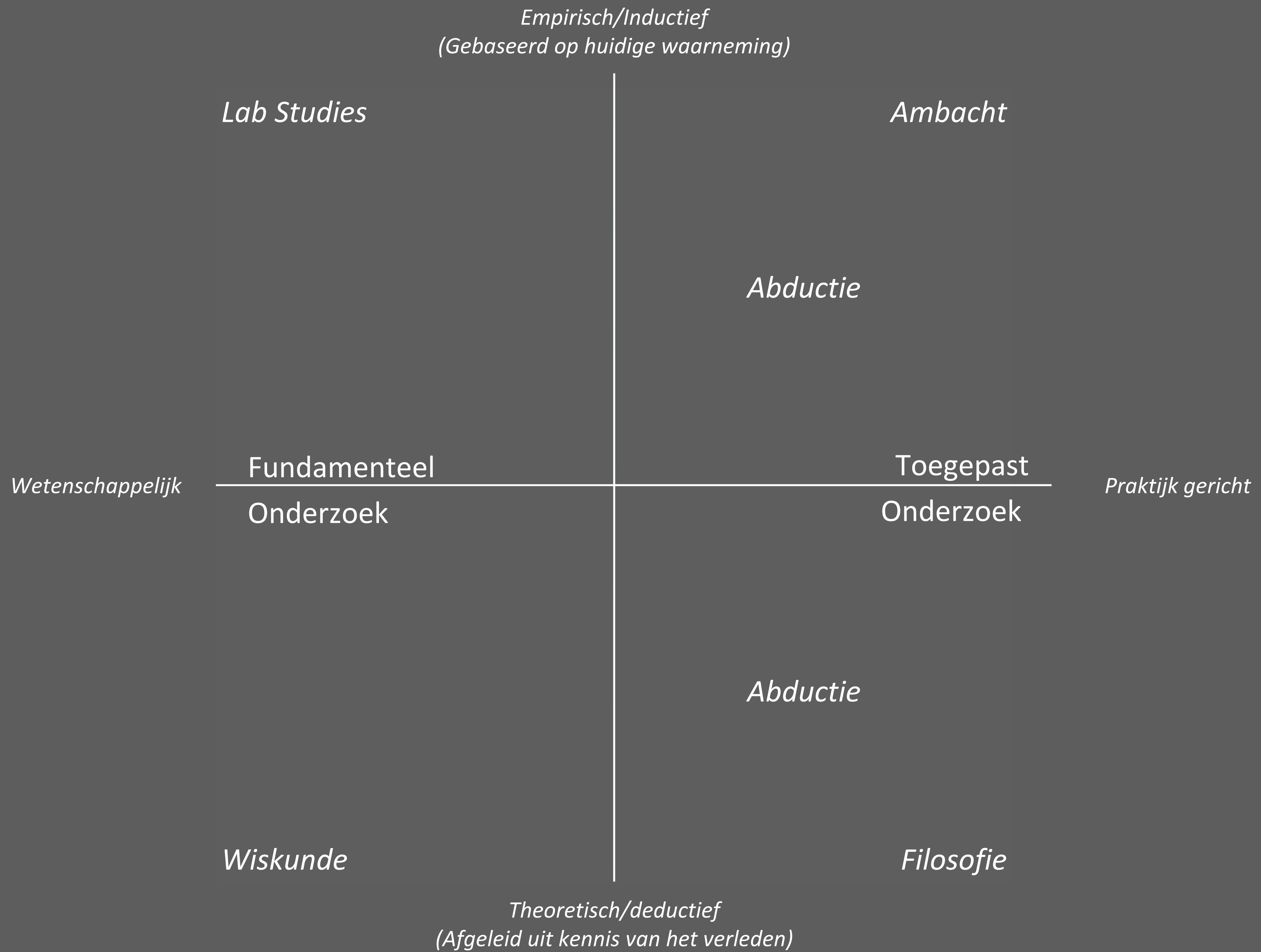
Bijschrift

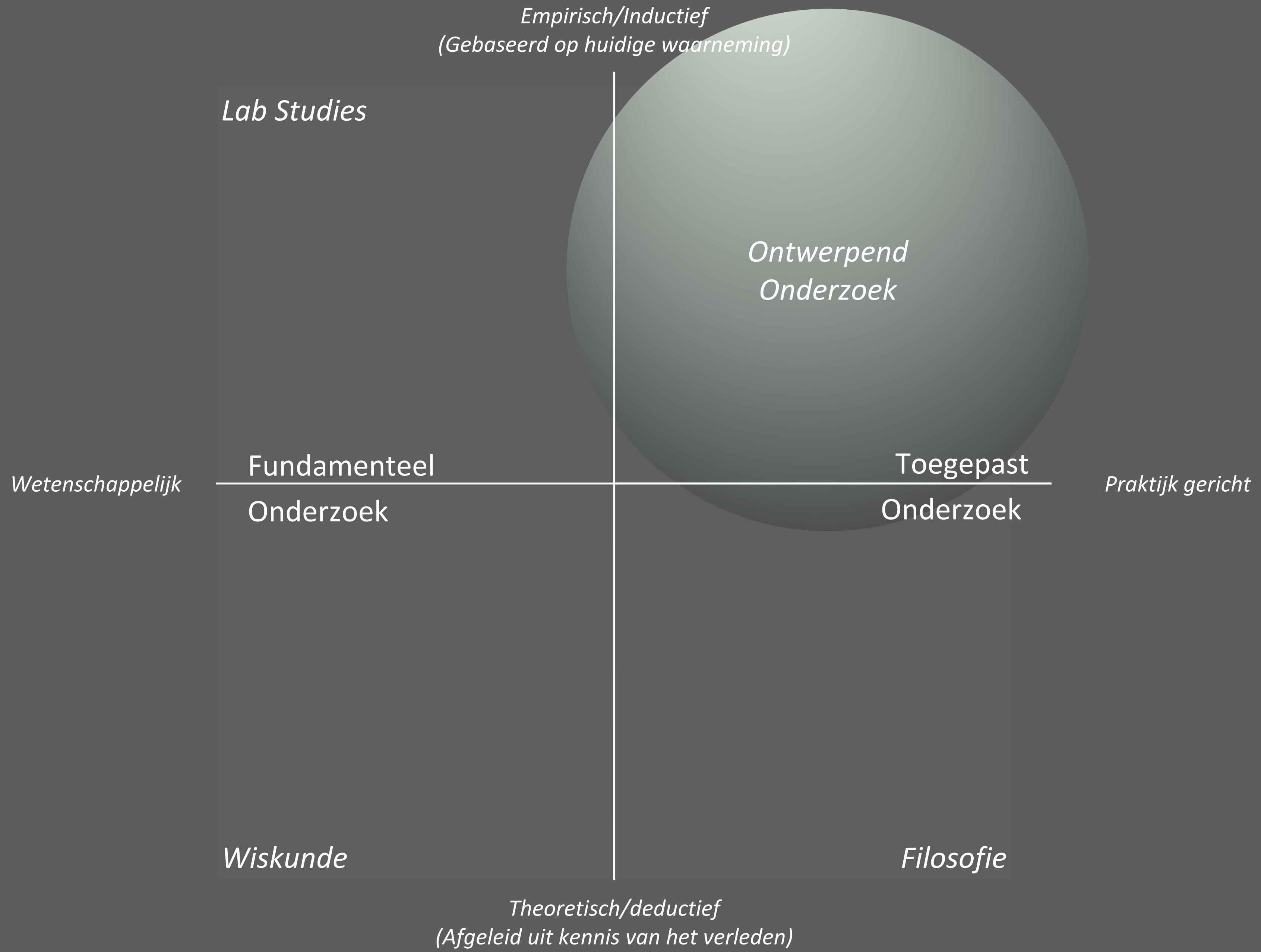

- Prijsvragen
- NGO/stichtingen
- CRa
- Medeoverheid
- R&D Bureaus
- Academia
- Biennales
- Rijksoverheid

Hereniging werksoorten

aanbevelingen

- selectief en niet integraal
- selectief maar niet sectoraal
- *law of requisite variety* niet in complexe situaties
- omarm abductie als weg voor kennisproductie
- zuinig op O&O labs in de vrije culturele ruimte
- O&O formatteren (TU-D, LU-W)
- volwassen gefinancierd R&D traject met O&O
- werkelijk out-of-the-box denken faciliteren

DANK U